

Az alkotás örömmel
jutalmaz – Tóth István
fotóművész | 12.

A nagyváradai kontratenor
– Viktor József
operaénekes | 16.

Lobogó elmúlás
– D. H. Lawrence
költészete | 20.

Erdőgazdálkodás magas
szinten – Ferkő Jenő
erdőmérnök | 33.

Várad *folyóirat*

Kulturális, közéleti havilap • Nagyvárad, 2021. szeptember • I. (XX.) évfolyam 9. (198.) szám • Ára 10 lej

Az örök élet titka

Egyik alkalommal tanítómesterem egyik munkájával, művével találkoztam, amelynek létrehozásánál magam is bábáskodtam. Ő már rég nincs az élők sorában, de munkáján alig koptatott valamit az idő. Háborogtam. Jól van ez így, hogy a mű túléli alkotóját, aki éjt-napot feláldozott, hogy létrehozza? Szolidaritásból, együttérzésből annak is meg kellene hálnia.

Később rájöttem, hogy nem lenne jó. Akkor az örök életű piramisok is kártyavárként omlanának össze. Leomlanának a felhőkarcolók is, mint egy földrengés alkalmával, s maguk alá temetnék a városok lakosságát, s a hegyek, a folyók eredeti, ősi formájukat vennék fel, kisiklanának a vonatok, és meghalnának utasaik.

Az ember rövidnek tartja ezt az arasznyi életet, vallások sokassága hirdeti, hogy a fellegeken túl vár a mennyország. Sokan kétkednek, mondván, hogy onnan még nem jött vissza senki.

Sokan keresik az élet értelmét. Középiskolás koromban a Fáklya napilap kérdést intézett az olvasókhoz, levelezőkhöz ebben a témában. Akkor úgy fogalmaztam meg, hogy az ember egy téglá abban az építésben, amit őse évezredekkel ezelőtt kezdett meg, amikor elindult kőbaltájával, hogy meghódítsa a természetet.

Tény, hogy az ember műveiben tovább él. Ezért könnyű a zseniknek, a kiválasztottaknak, hiszen szobraikban, zenéjükben, festményeikben tovább élnek. De mit csináljon a kisember? Aki csak apa, csak anya, s csak behatárolt koordináták között él. Egy jel, egy ecsetvonás sem marad utána, hogy élt, hogy küzdött, hogy szeretett, hogy szenvedett. De ha emberségünket, pozitív életszemléletünket tovább tudjuk adni gyerekeinknek, unokáinknak, s ha vágyainkat, álmainkat ők valósítják meg, s ha ültetünk egy fát, amely másoknak is gyümölcsöt, árnyékot ad, már nem éltünk hiába.

V. Szilágyi István

Tovább él soraiban

Megyénk magyar sajtójának olvasói hosszú időn át találkozhattak **V. Szilágyi István** őszinte, elgondolkodtató, talán valamennyiünket foglalkoztató témákra rávilágító írásaival. Lapunk és korábban a Biharország oldalain is olvashatták az általa jegyzett cikkeket, prózai írásait. Legutóbb nyár közepén küldött jegyzetet – sajnos immár az utolsót.

Váratlan halálhíre különös megvilágításba helyezi fentebb közreadott írását.

Ebből is kitűnik mindenre nyitottan figyelő, környezetére érzékenyen reagáló, ugyanakkor a tágabb összefüggéseket kutató gondolkodásmódja. Szívesen adtuk tovább fejtegetéseit olvasóinknak, akik kötetekbe gyűjtött írásaiban még találkozhatnak vele.

A Várad szerkesztősége az utolsó jegyzettel búcsúzik kedves munkatársától. Nyugodjék békében!

Kultúra

4. Nevet kapott az első érmelléki színház – Névadó ünnepség Székelyhídon

6. Szakkönyvekkel is szolgálnak – A Gheorghe Șincai Bihar Megyei Könyvtár orvosi-tudományos részlege

Biharország – Szomszédoló

8. Családi rege és egy boldog házasság – Berettyóújfalui beszélgetés a Györgyi házaspárral

Vélemény

11. Például a példaadás – Molnár Judit jegyzete

Portré

12. Az alkotás örömmel jutalmaz – Jubileumi beszélgetés Tóth István (AFIAP) fotóművésszel

(Fény)képes krónika

15. A juhászfiú – Kerekes István fotója és története

Zene

16. A nagyváradai kontratenor – Interjú Viktor József operaénekeskel

Kultúra

19. A lépcső alján más cérna járja – Ferdítésektől óv Molnár Judit

Irodalom

20. Lobogó elmúlás – Somló Ágnes képzelt interjúja D. H. Lawrence költészetéről
26. Tar Károly költeményei
27. Tóth Ágnes őszi versei

Vélemény

28. Munkavállalók (17.) – D. Mészáros Elek szocioriportjának folytatása

Biharország – História

30. Császári vizit Váradon (2.) – I. Ferenc József 1890-es látogatásának krónikája

Biharország – Zöldövezet

33. Erdőgazdálkodás magas szinten – Látogatóban Ferkő Jenő erdőmérnöknél

Filmkritika

36. Véresen szórakoztató – James Gunn: Az öngyilkos osztag

Biharország – Üdítő

38. Gazdaságos – Keresztrejtvény

Gazdaság

39. Egyre több a sikeres pénzügyi békeltetés

Várad folyóirat – kulturális közéleti havilap. **Kiadja** a Gheorghe Șincai Bihar Megyei Könyvtár – Nagyvárad, Várad Kulturális Folyóirat Részleg. **Intézményfenntartó:** Bihar Megye Tanácsa. **Szerkesztőség és kiadó:** Nagyvárad, Armatei Române utca 1/A, C épület, II. em. 7. ajtó; telefon: 0259/431-257; 0771/269-647. **Postacím:** 410087 Oradea, str. Armatei Române nr. 1/A, corp C. **E-mail:** biharmegye@gmail.com; bibliobihor@yahoo.com; **internet:**

www.bibliobihor.ro; www.varad.ro; https://varadbiblioteca.blogspot.com.

Szerkesztőbizottság: Fried Noémi Lujza, Máté Zsófia, Tóth Hajnal. **Munkatársak:** Darabont Éva tördelőszerkesztő, Megyesi Antónia olvasószerkesztő-korrektor; Barabás Zsuzsa, D. Mészáros Elek, Déder Ferenc, Kocsis Csaba, Molnár Judit, Szóke Ferenc, Tóth Ágnes. Készült a Litera Print Kft. nagyváradai nyomdájában. ISSN 1583-0616

Nevet kapott az első érmelléki színház

Augusztus utolsó hetének második fele nem szűkölködött eseményekben Székelyhídon. Tömegeket vonzott a pénteken hatodszor megrendezett gazdanap. Nemcsak tapasztalatcserére, műhelymunkára adott alkalmat, hanem a különböző vidékekről érkezett gazdák és cégek termékbemutatójára is. Alig történt meg a sátorbontás, a városi színház névadó ünnepsége következett.

A múlt század hatvanas éveinek elején épült székelyhídi kultúrház több sikertelen nekifutás után – amelyeket az országos politika válsága és egyéb machinációk idéztek elő – új köntösbe öltözött. A valóságban több történt ennél, hisz teljes átalakításon esett át az ingatlan. A belső tér is módosult a mai használati igényekhez igazodva. Az egykor kommunista szemlélet alapján épült kultúrház nemcsak kinézetében újult meg, hanem funkcionalitásában is: mostantól a városi színház titulus illeti meg. Az önkormányzat égisze alatt külön igazgatóság is alakult Fekete Katalin vezetésével, azaz a céllal, hogy a létesítményt értékhordozó programokkal töltsék meg. Folyamatos az egyeztetés a nagyváradi, szatmárnémeti, debreceni, illetve székelyföldi színházakkal, ezek

Szabó Ágnes is felidézte édesapja alakját

nek hozadékaként megvalósulhat a folyamatos és színvonalas színpadi közönségcsalogatás.

A műszaki átadás után már elkezdődtek különböző rendezvények a létesítményben. Elsősorban a városi könyvtár kezdte meg működését az új környezetben, egy sikeres pályázati programnak köszönhetően pedig hangszeroktatás folyik fiatalok számára. Nagyváradi báb-színészek is felléptek az új környezetben, két telt házas előadással. Már csak egy apró, mégis fontos dolog maradt hátra, hogy nevet kap-

Miske László
színművész
Debrecenből
érkezett

Híres szülötte
nevét viseli
a székelyhídi
művelődési
központ

Hajdu Géza
színművész is
beszélt egykori
mesteréről

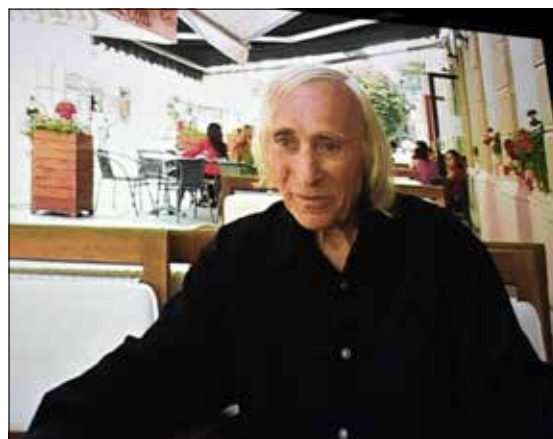
jon a színház. Ez is megvalósult augusztus hónap utolsó szombatján.

Thália temploma a város szülöttének, a szakmai berkekben elismert Szabó József Ódzsának a nevét viseli mostantól. Az 1928-ban, viszonylag szerény körülmények közé született rendezőnek, dramaturgnak sikerült Ady híres sorait betöltenie, az Értől indult el, élete utolsó szakaszában pedig eljutott Írorszáig, egészen az óceánig, ahogyan a névadó ünnepségen több alkalommal is elhangzott. Az alkalomra többen, több felől is érkeztek. Nagyvárad egykori színész kollégák, messze földre elvetődött művész barátok, illetve azok, akik szerették és tisztelték Ódzsát, mind Székelyhídon voltak. Özvegye, Szabó Józsefné Pallai Ágnes Írországból érkezett, lánya, Ágnes Budapestről.

Ódzsát, ahogyan azt a színház árkádjai alatt megtartott avatóünnepségen Béres Csaba polgármester elmondta, nyolcvanadik születésnapján, 2008-ban díszpolgári címmel tüntették ki Székelyhídon, 2015-ben pedig a Magyar Érdemrend lovagkeresztjét vehette át. Miután röviden, időrendben ismertette a városvezető a színházépület történetét, Szabó Ödön parlamenti képviselő – ahogyan azt a többi ünnepi szónok is beszéde során tette – igyekezett Ódzsát, az embert láttatni, felidézett történetek révén emlékeket átcsempészni a mába. Azt sem mulasztották el hangsúlyozni a megszólalók, hogy milyen szerepe lesz ennek a kulturális térnek a helyi közösség megmaradásában, művelődésében, önazonosság-tudatának erősítésében. Bíró Rozália parlamenti képviselő bölcsőnek nevezte a színházat, amely immár a keresztelendő kora jutott. Szabó Ágnes az édesapja lelki hagyá-

Részlet a portréfilmből

tékáról beszélve, a személyes élmények gazdag tárházából szemezgetve, érzelmek útjaira terelgette az ünneplőket. A kollégák nevében Hajdu Géza színművész személyes élményekkel fűszerezte veretes gondolatait. A rendező iránti talán legnagyobb elismerést röviden, frappánsan így fogalmazta meg: „Én tanítványának érzem magam.” A későbbiekben Miske László Jászai Mari-díjas színművész is hasonlóan vélekedett. Fekete Péter kultúráért felelős magyarországi államtitkár üzenetét a színházigazgató tolmácsolta.

Mire a kinti beszédek befejeződtek, a színház előterében Kodály Zoltán *Székely keservesének* ismert dallamai csendültek fel Oszaczk Katalin zongoraművész előadásában. Kiállításmegnyitóval folytatódott az eseménysor, Weiss István színháztörténeti fotóit Mészáros Varga Erzsébet méltatta. A zongorajáték mellett a tárlatlátogatás méltóságát fokozandó, két kislány, Béres Abigél és Béres Kata népdalokat énekelt, Miske László pedig egy Wass Albert-költeményt adott elő. A nap zárásaként Szabó Józsefről készült portréfilmet vetítettek le. Másnap, vasárnap pedig megtörtént a debütálás: a Székelyhídi Szabó Ódzsa Városi Színház nézőtere zsúfolásig megtelt, vastaps fogadta a Szigligeti Színház művészeit.

D. Mészáros Elek

Szakkönyvekkel is szolgálnak

Orvosi-tudományos szakkönyveket is találni a Gheorghe Șincai Bihar Megyei Könyvtár másik részlegén, mely ugyancsak a dr. Mariana Barna vezette Olvasószolgálathoz tartozik, akárcsak a felnőtt és a gyermekrészleg. Az orvosi-tudományos részleg működéséről Lilia Blaga és Bogdan Avram könyvtárosokkal beszélgettünk.

Bogdan Avram 2001 óta dolgozik a térkában, egy ideig a katalogizálás volt a feladata, majd a műszaki részlegre került. Az orvosi részlegen azóta dolgozik, amióta az intézmény a görögkatolikus püspöki palotából a Nagyvásár térre költözött, s a részleg ott is maradt. Szeret kerékpározni, kedvenc olvasmányai a történelmi tárgyú munkák és a szépirodalom.

Lilia Blaga több mint húszéves tapasztalatot gyűjtött már össze, dolgozott a könyvtár Dacia sugárúti fiókjában, az átszervezés után került az orvosi részlegre. Szenvedélye a zene, az orvostudomány és a filmművészet, orosz, franciából és angolból fordított köteteket.

– *Mikor hozták létre ezt az önálló részleget, mikor váltak külön a felnőtt részlegről?*

– Az 1980-as években alakult meg a megyei könyvtár műszaki részlege, ide az orvosi,

A természet-tudományok több ágából kínálnak olvasnivalót

Lilia Blaga és Bogdan Avram

a tudományos és az iparral kapcsolatos könyvek kerültek. Néhány átszervezés után, 2007 októberében ugyanazzal a könyvállománnyal létrejött az orvosi-tudományos részleg, s ez közel tizenhárom évig működött a Nagyvásár (ma 1 Decembrie) tér 12. szám alatt. (Az épület ma üresen áll – szerk. megj.)

– *Az orvosi szakirodalom mellett a tudomány más területeiről is vannak könyveik. Melyek ezek a területek?*

– Akik átlélik a küszöbünket, azok több területről is találhatnak érdekes könyveket. A jelentős számú orvosi szakkönyv az orvosi patológiától a gyógyászatig, a gyógyszer-tantól a sebészetig minden ágat felölel. Az orvostudományhoz kapcsolódó területekről is vannak könyveink, mint például a táplálkozástudomány, az egészséges életmód vagy a kinezioterápia, de vannak matematikai, fizikai, biológiai és a különféle iparágakról szóló szakkönyveink is.

– *Melyek a legnépszerűbb területek? Vannak-e magyar nyelvű könyvek is, és ha igen, milyen témakörökben?*

– A legkeresettebb témák az orvosi, a menedzsment-könyvelés, az elektrotechnika, a nemzetközi gasztronómia, de a gyógynövényekről és a természetgyógyászati kezelési módokról szóló köteteket is sokan keresik. Vannak román, magyar és angol nyelvű könyveink is, utóbbiakkal a nem román vagy magyar anyanyelvű orvostanhallgatókat segítjük. Az online katalógusban egyébként bárki könnyen megtalálhatja az általa keresett címet, bármilyen nyelven íródtak is azok.

– *Hogyan változott a részleg költségvetése az átszervezés után? Van elegendő alap megvásárolni az újdonságokat, tudván, hogy a szakkönyvek egyáltalán nem olcsók?*

– A megyei könyvtár beszerzési osztálya az összes részleggel összedolgozik, a beszerzések a könyvek keresettségétől és az olvasói érdeklődéstől is függenek. Mivel a szakkiadványok drágák, a könyvtár jelentős erőfeszítéseket tesz azért, hogy lépést tartson az újdonságokkal egy olyan változó területen, mint amilyen az orvostudomány.

– *A világjárvány, az online oktatás, az átszervezés és költöztetés hogyan érintette a részleg működését?*

– A pandémia az egész oktatásra kedvezőtlenül hatott, a lezárások és korlátozások megváltoztatták a könyvtár és a könyvtárosok életét is. A könyvtárat nem lehetett látogatni, online érkeztek a kérések, ami megszorozta a munkánkat, elő kellett készítenünk a kért könyveket, hogy azokat online formában küldhessük el, például a könyvészetet, vagy később elő kellett készítenünk a kikölcsönzendő könyveket, hogy azokat a megfertőződés legcsekélyebb veszélye nélkül adhas-

Érdemes betérni

suk vagy vehessük át. A könyvtáros kollégák segítségével köszönhetően a költözésünk rekordidő alatt lezajlott januártól márciusig, mintegy 12–15 ezer kötetet költöztettünk át, illetve egyúttal le is selejteztünk jó pár elavult kiadványt. Az olvasóink követték minket ide is, a megyei könyvtár székhelyének II. emeletére. Itt egy szépen berendezett, tágas terem áll rendelkezésünkre, s a közelben van olvasóterem is.

– *Önök szerint milyen a jó könyvtáros?*

– A könyvtárosi hivatás alapja a könyvek szeretete. A jól megalapozott általános műveltség mellett jól kell tudnunk kommunikálni, ismernünk kell idegen nyelveket, ismernünk kell az új kiadványokat, és nem utolsósorban minden olvasóval meg kell találunk a hangot.

– *Rendszeresen szerveznek kiállításokat is a részleghez vezető folyosón, s beszámolnak ezekről a honlapon. Hogyan választják ki a témákat?*

– Alapjában a kulturális kalendáriumot követjük, olyan személyiségekre szeretnénk felhívni a figyelmet, akik maradandót alkottak a maguk területén. Vannak olyan események, amelyeket az olvasóink érdeklődésének hatására vagy a könyvállományunk népszerűsítése érdekében szervezünk meg. Sikeresek voltak a kóstolással egybekötött kiállításaink, ezeken a tea kultúrájának bemutatása mellett egy-egy csésze teát, a csokoládé történetének megismertetése mellett csokoládét kóstolhattak a hozzánk betérők, de megemlékeztünk például az ápolók napjáról is.

**Fried Noémi Lujza
Máté Zsófia**

Idegen nyelvű
szakkiadványok is
megtalálhatók
a polcokon

Családi rege és egy boldog házasság

Már az elmúlt esztendőben elhatároztam, hogy írok egy szeretetre méltó házaspárról. **Györgyi Gyulánénak** gobelin-kiállítást szerveztünk, és mikor a képekért mentem, a férje, **Györgyi Gyula** olyan szeretettel beszélt a nagyapjáról, hogy teljesen lenyűgözött. A pandémia miatt csak most került sor a beszélgetésre berettyóújfalu otthonukban. A verandán ülünk, most nincs olyan hőség, „csak” 33 fok, a fotók a nagy melegben összepöndörödnek...

– Beszéljünk a nagyapjáról!

– Anyai nagyapám nagy hatással volt az életemre. 1893-ban született. Egyéves katona volt, amikor kitört az első világháború, így öt évig katonáskodott. Harcolt Galíciában, majd az olasz frontra került. Sokat mesélt az átkeletről a Piave folyón. Többen összekapaszkodtak, koszorút formáltak, úgy próbáltak átjutni, de így is sok bajtársát sodorta el a víz. Beszélt a fronton való barátkozásokról is. Ha foglyot ejtett valaki, jutalomszabadságot kapott, egyszer így került haza. De mielőtt elindult volna haza, segítettek megszökni az olasz

Györgyi Gyula
és felesége

katonának, hiszen így szólt az egyezség. A háború befejeztével szinte szélnek eresztették a magyar hadsereget, mindenki úgy jött haza, ahogy tudott: ő a vonat tetején utazott Fiumétől egészen Berettyóújfaluig.

– Mi történt az első világháború után?

– A háború után itthon, Berettyóújfaluban nem tudott volna elhelyezkedni, csak napszámosnak. Úgy gondolta, inkább a fővárosban vállal munkát. A ferencvárosi pályaudvaron nagy építkezés folyt akkor, és úgy döntött, kubikosnak áll. Egynapi bére két-három napi napszámmal ért fel. Három esztendő után hazajött, mert Berettyóújfalu megyeszékhely lett, és megindultak itt is az építkezések. A spórolt pénzéből fogatot vásárolt, majd még egyet. Még alkalmazottat is kellett fogadnia, mert annyi volt a munka. Akkor épült a tisztviselőtelep, a bíróság, a kórház, a leveteház. „Gyulokám – mondta nekem tréfásan –, ha a bíróságon jársz, nézd meg a lépcsőt, mert azt mi készítettük Háló Miska bácsival!” Aztán vett fiákert, azzal fuvarozta az urakat, télen meg szánkóztatta őket, ha kellett. Nagyapám lova, ha megindult, legendásan sok lócitromot potyogtatott, mire az urak fogadást kötöttek, hogy hozza be a lovát az étterembe, biztos összepiszkítja a szőnyeget. Aki ellenük fogadott, kiment hozzá és félrehívta: „Lajos bátyám, járassa meg Babát, mielőtt behozza!” A ló megszabadult minden felesleges terhétől, így a szőnyegre már nem jutott. A boldog nyertes meg az összes pénzt odaadta nagyapámnak mondván, hogy ezt a Baba kereste.

– Aztán a nagyapja kocsmáros lett...

– A Bocskai utca 62. szám alatt épített egy lakóházat, az utcafrontra meg egy két-helyiséges kocsmát, ami később az anyukám nevében üzemelt. Még ma is van olyan pohárunk, amin az ő monogramja van: KJ, Kiss Juliánna. 1944 őszén, amikor a németek elmentek, nagyapa leszerelte a kocsmát. Minden italt eldugott vagy elásott, mert híre ment, hogy valahol agyonlőtték a kocsmárost, mert nem tudta kiszolgálni az oroszokat, mikor már mindent megittak. Édesanyámat és a húgát a

Biharország – szomszédoló

belső ivószobában elrejtették, és szekrénnel torlaszolták el a bejáratú ajtót... 1947-ben adta el a kocsmát. A kolhozosítástól való félelmében megszabadult a lovaktól és a földjeitől is. A főutcán vásárolt egy házat nagy udvarral, a tejporgyárral szemben. A ház telkén húzta fel a két helyiségből álló ivót, amit aztán sokáig fillérekért bérelt a szövetkezet. Édesanyám is dolgozott benne egy ideig. Alkalmazott volt a saját tulajdonában... Ez számára megalázó és kínos volt.

– *Az itteni házban cseperedett fel ön is?*

– Igen, két nővéremmel. A tejporgyárral szemben kis löcsös szekérrel húzgáltuk egymást a gyermekkori játszótársakkal, de már 1966 nyarán, 12 évesen egy teljes hónapot dolgoztam a Hajdú-Bihar Megyei Tanácsi Útépítő Vállalatnál mint vízfordó. 1967-ben segédvezető voltam édesapám munkahelyén, a Berettyóújfalui Állami Gazdaságban aratáskor a kombájnon. Mivel még nem töltöttem be a 16 évet, a nővérem, Julika adataival vállaltam munkát. Minden kombájnról két embert jelöltek ki. Egyik volt a felelős vezető, a másik a segédvezető hajnaltól késő estig. Reggel karbantartás – zsírozás, olajozás –, tankolás. Váltottuk egymást. A dolgozóknak járt az ebéd-szünet, a kombájnoknak nem. A következő évben nem engedték, hogy a gépen dolgozzak, gyerekekkel jártunk ki a Balogh-tanyára. Dolgoztunk a szérűn és a magtárban is. Forgattuk a gabonát lapáttal, kézzel hajtottuk a rostát, tisztára mostuk a szennyezett birka-gyapjút egy nagy vályúban, és az öntözésben is segítettünk.

– *Azt mondta, a határon túl is élnek rokonai...*

– A kis magyar világban Váradra jártak a szüleink vásárolni vagy eladni. Nagyváradon,

Árvízi védekezés Győrújfalunál 2013-ban

Piknik a bihari rokonokkal a Jád völgyében

Biharon, Hegyköztőlteleken éltek az anyukám unokatestvérei, akikkel a második világháború után sokáig csak leveleztek, végül 1967-ben meglátogattuk egymást kölcsönösen. 1977-ben jártam egy emlékeztető lakodalomban Biharban. Hej, azok a régiiek tudtak mulatni, még volt, aki vasárnap délután is énekelt. Később a családommal is átjártunk a bihari rokonsághoz, és jókat kirándultunk a hegyekben.

– *Hogy lett az ismeretség? –* kérdezem a feleséget, aki szintén a régi képeket nézegeti.

– Beköltöztünk a faluba a repülőtér mellől, és kertszomszédok lettünk. Aztán addig-addig hívogattak a kerítéshez ez a fiatalember, hogy 1977-ben egybekeltünk. Én akkor a vízügynél dolgoztam, mondtam is neki, jöjjön oda, mert igen családias a légkör. Több házaspár is dolgozott ott egy időben. Jól választottunk, mert mind a ketten onnan mentünk nyugdíjba 40 év szolgálat után. Gyuszi a műhelyben, gépkocsin vagy a szivattyútelepen, én meg az irodán dolgoztam. Én hamarabb mentem nyug-

(folytatás a következő oldalon)

Miniszeri elismerő oklevél átvétele 2013-ban. A kitüntetést Konrád Károly, a belügyi tárca parlamenti államtitkára adta át

Biharország – szomszédoló

Családi rege és egy boldog házasság

(folytatás az előző oldalról)

➤ díjba, ő még három esztendőt „ráhúzott”. A házi munkák elvégzése után szabadidőmben szerettem volna hasznossá tenni magamat, ezért kezdtem a gobelin-készítésbe. Főleg a téli időszakban. Sógornőmtől kaptam ajándékba egy képet, ami nagyon megtetszett. Tájképekkel kezdtem, de bármit szívesen ki-
varrok, ami megtetszik. Magával ragad a színárnyalatok festői megjelenése egy-egy képvarrás során, mert kikapcsol. Ezeket a munkákat nemcsak a család és az ismerősök látták, hanem a Nadányi Zoltán Művelődési Ház jóvoltából a Mozi Galériában bárki megtekinthette. Két gyerekünk született, az egyik reklámgrafikusként dolgozik Budapesten. A másik itthon maradt, s tegnap született kisfia, az első unokánk.

Határjárás aratás előtt 1967-ben

– Péter fiam ma is aktív tagja az ifjúsági fúvószenekarnak – veszi át a szót ismét a férj.
– Én az Ifjúsági Fúvószenekar alapító tagjainak egyike vagyok, 1967-ben jött létre mint úttörőzenekar. 1969-ben Makóra kerültem szakmunkásképző iskolába, ezért a zenekartól meg kellett válnom. A szakmunkásvizsgám után az állami gazdaságban kezdtem dolgozni, innen vonultam be katonának. Leszerelésem után megnősültem. A feleségem javaslatára váltottam munkahelyet. Vonzott a szerelem és a bihari táj iránt érzett szeretet. Nem bántam meg. Hiszen a gyerekkorunk is erről szól: a Kállóról és a Berettyóról, és még ehhez hozzájött a Sebes-Körös Hajdú-Bihar megyei szakasza. Kedves emlék számomra, hogy a '80-as években a Bihari Honismereti Tábor környezetvédelmi csoportja felkeresett minket, és én szállítottam őket végig a Berettyó és a Sebes-Körös magyarországi szakaszán és környékén egészen Szeghalomig. Szincsák János tanár úr mutatta be a gyerekeknek a Berettyó növény- és állatvilágát egy-egy megállóhelyen. Magam is sokat tanultam tőle. Izgalmas volt az 1994-es év szilvesztere, hiszen a román vízügyisek jelezték, hogy odaát olajszennyezés történt, és nem tudják megállítani a folyamatot, és valóban a vízügyi dolgozók január 2-án a kismarjai gátórháznál észlelték először az olajfilm szennyezést. Ez volt a legnagyobb olajszennyezés a Berettyón. Részt vettem minden ár- és belvízvédekezésben. Az utolsó nagy bevetésem a Dunán volt 2013-ban Győrújfalunál, ahol a Tiszántúli Vízügyi Igazgatóság jelentős létszámmal vett részt a védekezésben. Az eredményes munkánkért belügyminiszteri dicséretet kaptunk.

Kocsis Csaba

Györgyi Gyula édesanyja és nagyszülei a budapesti állatkertben

Gyermekkori játszótársakkal a szekéren

Például a példaadás

Most, amikor váratlanul a vezető témák közé ugrott a nevelés, a közösségi médiában mindenki kutya kötelességének érzi ilyen vagy olyan előjelű véleményét legalább néhány szóban elmondani, egyvalamiről, ami pedig a nevelésben csakúgy, mint a mindennapi élet egyéb területein döntő fontosságú, egy szó nem sok, de annyi sem esik. Nem vonom kétségbe, sok mindenkinek az a legfontosabb, hogy nyilvánkoztassa politikai hovatartozását, nehogy véletlenül a különböző helyosztásokkor hoppon maradjon, de hogy ekképpen megnyilvánuló jelleme az utódaiban hogyan csapódik le, arra nem gondol. A szavak takarásában, a sorok között eddig is erről beszéltem, s most már köntörfalazás nélkül ki mondom: a minden vonatkozásban érvényes példaadásról van szó.

Aktív tanár koromban gyakran és szerencsére sikerrel tárgyaltuk a témát kollégáimmal, majd pedig mindenki a saját tanítványaival is, akik természetes módon azonnal megértették a „példabeszédet”, sőt saját családi és baráti körükből, mondhatni, ömlesztették a példákat. A kiindulópont annak a néhány kollégának a szokása volt, aki, bár közel lakott az iskolához (vagy éppen ezért?), szinte mindennap késve érkezett. Ez önmagában még nem főbenjáró bűn, habár az állandó késések miatt az igazgató nekem panaszkodott, mire én – minden alkalommal – rávágtam: le kellene vágni azt az órát, és hamarosan képesek volnának pontosan érkezni. Az igazgató azt mondta, szégyellne ilyet tenni, inkább beszéljük meg velük. Amikor aztán kiderült, hogy épp ezek a későkásák büntetik igazolatlan hiányzással az utánuk érkező gyerekeket, azokat is, akik ingáznak, és például tőlük teljesen függet-

lenül, a forgalom vagy műszaki hiba miatt késett a buszuk, akkor kerítettem sort a példaadás fontosságáról szóló példázatnak azt hangsúlyozva, hogy amit a tanár nem csinál, nem tart be, nem követ, azt nem követelheti meg a diákjaitól sem!

Ugyanez a helyzet a családban is: nem lehet már zsenge korától arra nevelni a gyereket, hogy ne hazudozzon, ne találjon ki nyakatekert sztorikat pusztán csak azért, hogy magára vonja a figyelmet, vagy épp ellenkezőleg: adjon más feladatot a szülői figyelemnek, foglalkozzon azzal, ne az ő dolgaival. Az egészen kisgyerekeknek is feltűnik ugyanis, ha a szülő olyasmit állít, amit nemhogy nem tett meg, de épp az ellenkezőjét csinálta. S nemritkán az ilyen ellenpéldák a valamikori gyerekeknek még öregkorában is fel-felbukkan- nak intő példaként, amikor ő maga készülne valami olyat mondani a gyerekeinek, unokáinak, aminek nincs valóságalapja. S csak a teljesség kedvéért teszem még hozzá, hisz a világos érvelés nem kíván túl sok magyarázatot, hogy ugyanez a helyzet a párkapcsolatokban is: olyasmit soha nem kérhetünk a párunktól, amit mi nem a kérésének megfelelően teszünk.

Eszem ágában sincs tömeges kioktatást végezni és bizonygatni, hogy lám, lám, én vagyok a jani, de ajánlom – elsősorban fiatal szülőknél és a pályakezdést most kószoló tanterőknek –, próbálják meg ennek a témának a felvetését családtagjaik, illetve diákjaik körében. Meglátják, milyen sok tanulságos esetet mesélnek majd a megértés jeléül azok a gyerekek, akikről talán nem is gondolták volna, milyen gyorsan és jól megértik a példaadásról szóló példázatot.

Molnár Judit

Az alkotás örömmel jutalmaz

Beszélgetés Tóth István fotóművésszel

Az idén ünnepli hetvenedik születésnapját és munkásságának ötvenedik évfordulóját a nagyváradi **Tóth István** fotóművész (AFIAP), az Euro Foto Art Nemzetközi Egyesület elnöke. Augusztus 9-én egynapos kiállítással ünnepelt a Kossuth utcai neológ zsinagógában. Másnap, augusztus 10-én a várban lévő Euro Foto Art Galériában (amely FIAP-kiállítóközpontként is működik) nyílt hetven fekete-fehér fotográfiájából összeállított jubileumi tárlata *Tetten ért pillanatok* címmel, a szintén várbeli Vilidár István Galériában pedig portré- és eseményképeket lehetett megtekinteni. A jubileum apropóján beszélgettünk az augusztus 8-án hetvenedik életévét betöltött Tóth Istvánnal.

– Mi, illetve ki szerettette meg Önnel leginkább a fotográfiát?

– Még gyermekként kezdtem érdeklődni a fotózás iránt, főként amikor a sarkadi rokonok látogatást tettek szülőfalumban, Tóti községben. Az egyik vendég Pajtás fényképezőgéppel fotózott. Sokat töprengtem: hogyan juthat be a fény a gép sötétkamrájába, hogyan rögzül a bejutott fény a filmre, illetve miként is lesz a láthatatlan képből látható kép? Miután hazautaztak a rokonok, szépen megkértem a szüleimet, vásároljanak nekem is fényképezőgépet. Édesapám Nagyváradon vette meg a sokkal jobb teljesítményű Beirrette típusú gépet. Első osztályos lehettem, amikor megkaptam a saját új, keletnémet gyártmányú fényképezőgépet.

– Emlékszik-e az ön által készített első fényképre?

Emlékek (1968)

– Igen, az első képet Tótiban készítettem teljesen ösztönösen. Tavasszal történt, amikor már virágoztak a frissen felásott kertben a fehér mésszel körbefestett gyümölcsfák. Nagyon szépnek találtam ezt a helyet az első fénykép elkészítéséhez.

– Mikor elégedett a fotográfiáival?

– Amikor eleget teszek az általam megfogalmazott művészi szempontoknak. Az ötvenéves tapasztalataim alapján összeállítottam és elő is terjesztettem egy javaslatot az UNESCO által elismert Nemzetközi Fotóművészeti Szövetség (FIAP) elnökének, a művész-fotózás afféle keretmeghatározását. Nemegyszer megfogalmaztam már annak fontosságát, hogy például zsűrizéskor is fontos volna egy ilyen alapmeghatározás, néhány fő ismerv.

A fotók a jubileumi gyűjteményes kiállítás anyagából valók

A Tibeti eposz sorozatból (analóg fotó, 2005)

Szczecin (Lengyelország; analóg fotó, 1995)

– Mi ad sikerélményt?
– Az, ha a tervezett rendezvény vagy projekt az elképzelésnek megfelelően vagy annál jobban valósul meg.

– Milyen a jó fényképész?

– Jó fényképész az, aki technikailag szép fotográfiákat készít. Persze más a helyzet a fotóművészek esetében, nekik a technika mellett sok mindennek kell eleget tenniük.

– A pályafutása során elért eredményei közül melyeknek örvend leginkább?

– Kettőnek is. Az első a 31 éve alapított Euro Foto Art Galéria, ezt a Nemzetközi Fotóművészeti Szövetség egyik kiállítási központjának nyilvánították. A világon ez a 17. ilyen létesítmény, Romániában pedig ez az egyetlen ilyen központ. A második a várpalotai Kárpát-medence Intézettel közösen megszervezett online technikai és fotóművészeti tanfolyam. Szerinte a Kárpát-medencéből 101 fotográfiát kedvelő ember végezte el, és a végzősökből alakul meg a Kárpát-medencei Magyar Fotográfiai Egyesület. Az ünnepség augusztus

A Zhuhai sorozatból (Kína, 2014)

20-án lesz a királyszállási Nagy-Magyarország Parkban.

– Mi jelentette a legerősebb kudarcot az elmúlt ötven év során?

– Az, hogy egyes fotótanfolyamok végzősei rövid időn belül nagy fotóművészeknek gondolták magukat, és megharagudtak, amikor őszintén elmondtam a véleményemet az alkotásaikról. Ehhez tartozik az is, hogy sokan elfelejtették: nekem köszönhetik a tanfolyamok elvégzését, és hogy közülük többen is elismert fotóművészek lettek.

– Melyek voltak a kedvenc fotós körútjai, mit jelentettek önnek ezek az utazások?

– A kínai kószálások meglehetősen lényegesek voltak nekem, továbbá nagyon szerettem a kárpátaljai utazásokat is. Kikapcsolódáson és ismerkedésen kívül kiváló és nyugodt alkotási lehetőséget nyújtott minden út.

– Miként summázná ezt az ötven esztendő a fotográfusi pályán?

– Rengeteg elégtételt és jót hozott nekem az eltelt időszak. Bejártam Európa számos országát, illetve Ázsia több országába is elláto-

Fotó: Varga Bernadett

Díszoklevéllel jutalmazta a jubiláló Tóth Istvánt a Magyar Fotóművészeti Alkotócsoporthok Országos Szövetségének elnöke, Horváth Imre

(folytatás a következő oldalon)

Az alkotás örömmel jutalmaz

(folytatás az előző oldalról)

gattam. Kilencszer jutottam el Kínába, két hé-
tig fotózhattam a festői Tibetben, háromszor
Japánban (Kiotó, Tokió, Hirosima és Jokoha-
ma), illetve egy alkalommal Dél-Koreában.

– Milyen koncepció alapján állította össze
a születésnap kiállítását?

– A fényképeket ciklusok szerint mutattam
be, illetve a fotográfia fejlődési formái szerint.
Jónak tartom egyebek mellett azt, hogy sike-
rült a fotográfia három szakaszában is alkot-
nom. Analóg fotográfiával kezdtem, digitá-
lissal folytattam, és okostelefonnal is nagyon
szeretek fényképezni.

– Mi az, amit még további tervei közül ok-
vetlenül és mihamarabb meg szeretne való-
sítani?

– Még ebben az évben be akarom fejezni
az egyéni honlapomat. Ugyancsak rövid időn
belül meg szeretném jelentetni az önéletrajzi

A Tibeti eposz
sorozatból (analóg
fotó, 2005)

Jokohama sorozat (2018)

könyvem, amelyet nem sikerült a jubileumi
rendezvényre befejezni, illetve a Körösvidéki
Múzeum keretében megalapítani egy nemzet-
közi művészfotó-archívumot.

– Mit tart lényegesnek az életben?

– Az örömet tartom a leglényegesebbnek,
illetve azt, amit Kínában az első utam során
észrevettem, megtapasztaltam: pozitív hoz-
záállással látni a világot. Szintúgy fontosnak
tartom a családi harmóniát és a művészi kre-
ativitást. Az alkotás nemesít, és temérdek
örömmel jutalmazza meg az alkotót.

Tóth Hajnal

TÓTH ISTVÁN 1951. augusztus 8-án szüle-
tett a Bihar megyei Tótiban. A fotográfi-
ával már gyermekként, 1964 táján kez-
dett ismerkedni. Autodidakta módon
képezte magát. Harc az idővel című al-
kotásával 1973-ban debütált a FIAP véd-
nökségével rendezett Románia Nem-
zetközi Salonján, a bukaresti Dalles
Teremben. Fél évszázados pályafutá-
sa során több száz művészfotót készí-
tett, műveit számos országos és nem-
zetközi szalon anyagába válogatták be,
díjazták, és ismerték el érmeikkel. 1973-

ban tagja lett a Romániai Fotóművé-
szek Egyesületének. 1978 óta a Nem-
zetközi Fotóművészeti Szövetség tagja.
1978-ban megválasztották a nagysze-
beni székhelyű Romániai Fotóklubok
Társaságának titkárává. 85 egyéni tár-
lata volt itthon és külföldön, emellett
57 jelentősebb csoportos kiállításon is
részt vett alkotásaival. Meghívott zsü-
ritagja volt 53 országos és nemzetközi
versenynek; 14 fotóklub és -egyesület
tisztelőbeli tagjává, illetve tanácsadó-
jává választották; 109 szakmai úton vett

részt szerte a nagyvilágban; 70 orszá-
gos és nemzetközi fotószalon, 37 nem-
zetközi fotográfiai fesztivál szervezője.
2001-ben egyik alapító tagja lett a Ma-
gyar Fotóművészek Világszövetségé-
nek. 2016-ban hozta létre a Nagyvára-
di Városi Múzeum keretében a Ștefan
Tóth István Technikai és Fotóművészeti
Gyűjteményt, Románia első fotómúzeu-
mát, ennek adományozta a 20 000 euró
leltári értékű kiállítási tárgyai zömét.
2019-ben lett a nagyvárdi FIAP Kiállí-
tási Központ igazgatója.

KEREKES ISTVÁN

A juhászfiú

A fotográfián látható pásztorfiúra néhány éve találtam rá Hargita megyében. Az édesapjával érkezett Brassó megyéből két testvérével, hogy tavasztól őszig pásztorzkodjanak egy juhosgazdának. Több ezer juhra vigyáztak.

A fiú épp a pihenőhelyként használt személyszállító utánfutó ajtajában üldögélt ottjártamkor. Az utánfutó és a karám mellett volt egy faházikó is, abban laktak, ott tartották a saját készítésű, nagyon finom sajtokat is. A juhászlegényke akkor volt kilencedikes. Mondta, hogy jár amúgy iskolába is, csak most leruccant kicsit segíteni az édesapjának. A családi összefogás bizonyára azóta is megvan.

NÉVJEGY

KERÉKES ISTVÁN Magyarországon élő, marosvásárhelyi származású fotóművész. Jelenleg a legtöbb díjjal bíró magyar fotós. 2018 augusztusában átvehette a jelenlegi legmagasabb kitüntetést, az Excellence FIAP/Diamond3-t (Kiváló Művész gyémánt 3-as fokozat). Amikor ezt az elismerést megkapta, a világon összesen öt fotóművész birtokolta e címet, és közülük ő a legfiatalabb. Ugyancsak 2018 augusztusában fotós munkásságáért Magyar Arany Érdemkereszt állami kitüntetésben részesült. A Magyar Újságírók Romániai Egyesülete Brassai sajtófotó-pályázatának nagydíját három alkalommal nyerte el (2017, 2018 és 2020); több ízben első, illetve második díjas lett a különféle kategóriákban; 2019-ben Szathmári Pap Károly Aranyéremmel jutalmazta a Brassai zsűrije. Váradon is meg lehetett tekinteni néhány alkotását a sajtófotó-kiállításokon. Honlapja: www.kerekesistvan.com.

A nagyváradai kontratenor

Beszélgetőtársunk, **Viktor József** operaénekes a nagyváradai Szent László Római Katolikus Teológiai Gimnáziumban érettségizett 1999-ben, majd a Nagyváradai Egyetem zeneművészeti karán folytatta tanulmányait. A Kolozsvári Román Operával is együttműködő kontratenor hangterjedelme két és fél oktáv.

– A kontratenor szó hallatán a legtöbb embernek egy „női hangon éneklő férfi” jut eszébe. Közérthetően hogyan magyarázná el, mit is jelent az, ha valaki kontratenor?

– A kontratenor olyan énekes férfi szólista, aki kontraalt hangfekvésben, azaz a tenor és mezzoszoprán közti hangfekvésben vagy mezzoszoprán hangfekvésben és nagyon ritkán szoprán hangfekvésben is énekel, s van, aki az úgynevezett fejhangot alkalmazza a hangok megszólaltatásakor. E mellé hadd idézzem a *Mennyei hang! (În plină glorie!)* című Peter Quilter-előadás műsorfüzetének rám vonatkozó részét: „Egy technikailag is nagyon jól megszólaltatott kontratenor hangfekvést ritkán lehet megkülönböztetni a mezzoszoprán vagy akár a szoprán hangfekvéstől. Azonban Viktor József kontratenor nem fejhangon énekel. Mivel olyan kontratenorról van szó, aki

A Női Zeneszerzők Fesztiválján az Aachvas Rein (Teleki utcai) zsinagógában 2020-ban

Fotó: Tieján Foto&Video

A Kanonok soron

szoprán hangfekvésben énekel, így ő a természetes éneklési módot alkalmazva szólaltatja meg a hangokat.”

– Ön mikor kezdett énekelni, s a kezdetektől tudta-e, hogy ez a hangfekvése?

– Arra emlékszem, hogy 1992-ben, körülbelül tízévesen az Ady Endre Líceum V. osztályos diákjaként osztálytársaimmal egy meghallgatáson vettünk részt, melyet Máruntelu Ágnes tanárnő vezetett. Amikor énekelni kezdtem, az első pillanattól kezdve mondta, hogy „itt bizony egy kontratenor énekhang van születőben, ami a női hangfekvésben szoprán terjedelemnek felel meg”. Majd következtek a próbák, a táborok, és emlékszem, hogy az első fellépésemen két kislánnyal énekeltem, az *Egy édes hangú kismadár* című Johannes Brahms-szerzeményt. Arra is emlékszem, hogy két nyelven adtuk elő a dalt: két szakaszt románul, kettőt pedig magyarul. Később a bátyámmal elkezdtünk ministrálni a nagyváradai Barátok templomában, ahol elsőáldozók voltunk és bér málkóztunk

Fotó: Mészáros Varga Erzsébet

Tavalay a magyar kultúra napján a Tibor Ernő Galériában

kell még tanulni, és ez nagyon sok gyakorlással is jár. Nem könnyű szakmáról van szó, viszont amikor látom, milyen hatással van akár egy emberre is az előadásmódom, akkor újra és újra levonom a következtetést, hogy nem volt hiába az a hat év egyetem.

– Az egyetem elvégzése után hogyan alakult a pályája?

– Egyetemi éveim alatt számos fellépésem és meghívásom volt, mivel úgymond ritkaságszámba mentem. Már elsőévesen is számos koncerten, rendezvényen énekeltem, és sok meghívásnak tettem eleget, ez egy kezdő egyetemista számára nagy szó volt annak idején. Felléptem komolyzenei és jótékonysági hangversenyeken, operagálákon, könyvbemutatókon, kiállításmegnyitókön, a nemzetközi egyházzenei fesztiválon, egyetemi fesztiválokon, tanszéki koncerteken és daleszteken is. Meg szeretném említeni a volt középiskolai tanáromat, Tuduka Oszkár tanárat, aki zenekritikus is volt. Amikor először meghallott énekelni koncerten, odajött gratulálni, és megjegyezte: alig várja, hogy tőlem hallja majd Wolfgang Amadeus Mozart *Figaró házassága* című operájából Cherubino áriáját. Másodéves voltam, amikor egy koncerten, melyen ott volt Tuduka tanár úr is, ezt az áriát előadtam, ő pedig nagyon kedvező kritikát írt rólam. Már a mesteri tanulmányokat folytattam, amikor felkeresett egy volt tanárom, Ovidiu Ilco. Ő színdarabokhoz is komponál zenét, és felkérték a *Domnul Jurdan* című előadás kísérőzenéjének összeállítására. Mielőtt elkezdődtek volna a próbák, beszéltünk arról, milyen hangterjedelmem is van, hogy ennek függvényében írja meg a különböző énekszámokat. Mindenképp érdekes kihívás volt számomra is, hogy a színpadon együtt legyek a színészekkel, azokkal az emberekkel, akiket kiskorom óta tisztetek, mivel színházba járó ember vagyok. Kilenc tagú zenekar kísért, hárman voltunk szólisták, egy mezzoszoprán, egy bariton és én mint kontratenor; a volt tanárom ekkor karmesterként is bemutatkozott. Ennek a darabnak a sikere után hívott fel a Regina Maria Színház Iosif Vulcan Társulatának akkori igazgatója, Daniel Vulcu, hogy felkérjen egy másik előadásban való együttműködésre is, ez volt a már említett *Mennyi hang!*, ennek premierje 2017. február 26-án volt. Ugyanabban az évben énekes szólista meghallgatás volt a Posticumban, ahol a

is. Az akkori kántor, Bíró Ferenc figyelt fel az énekhangomra, és megkérdezte tőlem, hogy szeretnék-e kórustag lenni. Elkezdődtek a próbák, majd kiválasztottak szólistának; akkor Szokolay Sándor szerzeményét, az *Áldjuk Isten nagy kegyelmét* című éneket adtam elő. Mondhatom, hogy ekkor kezdődött el az igazi éneklés, és ekkor kezdtem felfogni, hogy milyen hangterjedelmem is van.

– Mennyire fejleszthető ez az adottság tanulással, gyakorlással?

– Fejleszthető, ha a megfelelő emberhez fordulunk szakmai segítségért. Az egyetem kezdetétől számolva lassan tizenegy év éneklés és tapasztalat van mögöttem. Egyetemi éveim alatt számos mesterkurzuson is részt vettem, és örültem, hogy tanulhatok a legnagyobbaktól, mint Mariana Nicolesco, Leontina Văduva, Enrico Facini, Lavinia Cherecheș, Silvia Sorina Munteanu és Theodore Coresi. Lavinia Cherecheș egyébként az énektanárom is volt az egyetemen, vele máig tartom a kapcsolatot. Nagy meglepetés volt számomra, amikor Leontina Văduva, a híres operaénekesnő a meghallgatás után ennyit mondott: „Gyönyörű hang, tökéletes bel canto énektechnika. Ki az énektanára, mert meg szeretném ismerni?” A mesterkurzus operagálával zárult, ennek végén alkalom adódott a megismerkedésükre. Emellett természetesen sokat

(folytatás a következő oldalon)

A nagyváradi kontratenor

(folytatás az előző oldalról)

Kolozsvári Román Opera három szolista és két karmester alkotta a zsűrit. Három darabot kértek különböző korszakokból és zeneszerzőktől. Arra emlékszem, hogy első voltam a listán, és az összes darabot el kellett énekelnem. Ezután kétszer utaztam Kolozsvárra, újabb meghallgatásokra, így jelenleg a Kolozsvári Román Operával is együttműködöm.

– Melyik a legkedvesebb szerepe, fellépése?

– Operaszereppel csak a licencvizsgámon „debütáltam”, a már említett Cherubino karakterével. Ezenkívül a már említett két színházi előadásban is szerepeltem. Számos fellépésem volt itthon és külföldön is, például Olaszországban, Németországban és Magyarországon. Nem tudnék kiragadni egyet sem a szerepek közül legkedvesebbként, mivel mindegyik érdekes és felemelő volt a maga módján. Szeretném viszont megemlíteni az operas és operettrepertoáromat, ebben benne van ugye Cherubino és Monostatos (*Varázsfuvola*, szintén Mozart-szerzemény). Georg Friedrich Händel több operaszerepét is éneklém, ilyen a Goffredo (*Rinaldo*), Bertarido/Unulfo (*Rodelinda*), a *Julius Caesar Egyiptomban* című opera címszerepe, Oberto (*Alcina*) és a *Xerxész* címszerepe, továbbá Siebel (*Faust* – Charles Gounod), Milovzor (*Pikk dáma* – Pjotr Iljics Csajkovszkij), Sesto (*Il Pompeo* – Alessandro Scarlatti), Dirindina (*La Dirindina* – Domenico Scarlatti), Artúr király/Philidel (*Artúr király*) és Szellem/Boszorkány (*Dido és Aeneas*), mindkettő Henry Purcell szerzeménye. Aztán Orfeusz (*Orfeusz és Euridiké*), illetve Lisinga/Sivene/Tangia (*Le cinesi*) szerepe, mindkettő Christoph Willibald Gluck darabja. Továbbá Jacques Offenbachtól Cupido (*Orfeusz az alvilágban*) és Oresztész (*Szép Heléna*), Giustino (*Il Giustino* – Antonio Vivaldi), Oscar (*Álarcosbál* – Giuseppe Verdi), Maffio Orsini (*Lucrezia Borgia* – Gaetano Donizetti), Isolier (*Ory grófja* – Gioachino Rossini), Angel (*The Demon* – Anton Rubinstein), Fjodor (*Borisz Godunov* – Modest Petrovics Muszorgszkij), Kecsepásztor/Dinorah (*A ploermeli búcsú* – Giacomo Meyerbeer), Jancsi/Altató manó (*Jancsi és Juliska* – Engelbert Humperdinck); Orlovsky herceg (*Denevér* – ifj. Johann Strauss). A vokál-szimfonikus re-

A Mennyei hang!
című előadásban
2017-ben

Fotó: Remus Toderici

pertoárom darabja pedig a *Carmina Burana*, Carl Orff szerzeménye.

– Van-e szerepálma?

– Természetesen van, és mindkettő szerepel a repertoáromon is. Az egyik Orlovsky herceg Johann Strauss *Denevér* című operettjéből, a másik pedig Cherubino szerepe. Egyetemi éveim alatt szívesen segítettem az operaosztályosoknak is, ha valamelyik kolléga vagy kolléganő megbetegedett, örömmel énekeltem el az adott áriát, hogy így is haladjunk az órákkal, majd fellépésekkel. Zárásként pedig megemlíteném elérhetőségeimet, a Youtube-csatornám az ocsikek5 néven található, a közösségi oldalam: <https://www.facebook.com/countertenor.viktor.iosif>, és örömmel jelenthetem be, hogy a www.operasingeroradea.ro weboldalam jelenleg románul és magyarul is elérhető.

Fried Noémi Lujza

FERDÍTÉSEK

A lépcső alján más cérna járja

Sorozatunk számára ezúttal olyan szófordulatokat választottam, amelyeket ferdíteni sem érdemes, mert teljes értelmetlenség lenne belőle.

Bátran mondhatom, hogy szinte naponta használjuk a „nincs kedvem” vagy „semmi kedvem sincs” kijelentéseket, amikor olyasmi merül fel, amihez nem fűlik a fogunk. Ez utóbbi ige, a fűlik is kihalóban van, többen nem értik, mint ahányan elfogadják, sőt használják, de a kedv hiányát senki sem érti félre. Na de ha a déli megyékben használatos „nu mă trage ața” szólással mentegetőzne valaki, erdélyi tájainkon kevesen értenék, mit keres a cérnahúzogató a mondandóban valaminek az elhalasztása kapcsán. De ha a húzogatóst el is hagynánk, s csak annyit mondanánk, hogy nincs hozzá cérnám, akkor sem ujjongana fel senki azzal, hogy na, ezt már értem.

Egy másik, hasonlóan „ferdíthetetlen” román kifejezés a „mașina la scară”. Ezt leggyakrabban olyan emberekre mondják, akik nem szenvednek hiányt semmiben, nem hiányzik nekik semmi, még jóformán az utcára sem kell kilépniük, mert a lépcső alján ott várja már őket az autó. S ha esetleg ilyesmi hangzik el egy álszerény illetővel kapcsolatban, az legfőlőbb kiegészíti azzal, hogy ő azért ki szokott menni a kapu elé. Jól ismerjük az ilyen megjátszott szerénységű egyéneket, s velük kapcsolatban gyakran emlegetjük, hogy aki a kicsit nem becsüli, az a nagyot nem érdemli. Senkinek sem kell magyarázni ennek a szólásnak az értelmét, de a fordítással nem érdemes kísérletezni, mert nem lesz jó vége. Ahogy annak a nagyon plasztikus szólásnak a ferdítésével sem, miszerint egy bolond százat csinál. Az utánzó kedv ugyanis közismerten általános emberi tulajdonság, s ha megtetszik vala-

mi furcsaság, nem elmélkedünk sokat, hanem lekoppintjuk.

Az eddigi példák, gondolom, bebizonyították, hogy nem ellenségeskedést akarok szítani vagy nevetségessé tenni az egyik vagy a másik népszokást, de ha netán valaki mégis rossz szándékot sejtene a példáim mögött, mondanék néhány nagyon közel álló példát is, természetesen ezek esetében sem ajánlom a ferdítést.

Egy-egy váratlanul bekövetkező tett vagy esemény válthatja ki azt a minősítést, miszerint minden előzetes bejelentés nélkül történtek a dolgok. Románul ezt úgy szokás mondani, hogy „pe nepușă masa”, egyértelműen arra utalva, hogy úgy érkezik be az ebéd, hogy meg sincs terítve. Ugyanígy hasonló értelmű a lélekszakadva, illetve a „cu sufletul la gură” kifejezés, vagy a sok beszédnek sok az alja, más szóval sok beszéd szegénység közmondás és a román „vorba lungă sărăcia omului”. Ez utóbbi esetében már-már nem is kellene nagyon óvnom senkit a ferdítgetésétől. De nem is szeretném úgy befejezni ezt az írást, hogy bárki is ferdítésre történő rejtett buzditást érezzen ki a sorok közül, ezért említeném meg a mindkét népet jellemző vallásosság ellenére aránylag sokszor emlegetett templomot, amit mi a szegénységgel összekötve használunk mondván, hogy szegény, mint a templom egere, mivel a legcsodálatosabb díszek közepette sem találna magának ennivalót egy egér, és éhen halna ott. A román nyelvben viszont a templom ajtaját emlegetik gyakran az álszent, kép-mutató emberekre mondván, hogy „nu sunt ușă de biserică”, illetve a feltűnően ájtatoskodókra, hogy „e ușă de biserică”. És mindenki megérti. De ha templom, mi maradjunk csak az egerünknel, ne firtassuk az ajtókat.

Molnár Judit

SOMLÓ ÁGNES

Lobogó elmúlás

Képzelt interjú D. H. Lawrence költészetéről eredeti dokumentumok és a fordító elmélkedései alapján

Valahonnan a múlt homályából, az íróasztalfiók legmélyéről derengett fel ez az anyag, amely egyike volt az 1970–80-as évek során elhangzott rádióműsoraim szövegének. Ezekben a műsorokban mindig egy-egy külföldi író portréját próbáltam megrajzolni. Ám D. H. Lawrence esetében (akire szeptember 11-én születésének 136. évfordulója alkalmából is emlékezhetünk) ez a portré kicsit eltért a többitől, hiszen ebben az időszakban sorra jelentek meg a regényei magyarul, így őt nem kellett ténylegesen bemutatnom, viszont sokoldalú tehetségének egy másik, markáns és a magyar olvasók számára szinte ismeretlen ágát, a költészetét bemutatásra érdemesnek tartottam. Ekkoriban magam is sok verset lefordítottam, és munka közben folyamatos párbeszédet folytattam a költővel. Végső soron ez adta a rendhagyó, dramatizált portré ötletét, ami először 1982 áprilisában hangzott el a Magyar Rádió kulturális csatornáján.

SZEREPLŐK:

Fordító és virtuális riporter
Lawrence, D. H.

A KRITIKA HANGJA: Richard Aldington (1), Ezra Pound (2), Francis Bickley (3), John Gould Fletcher (4), Edward Thomas (5), TLS kritikusa (6)

Fordító: *Szüllők és szeretők, Szivárvány, Szerelmes asszonyok...* néhány ismerős regénycím, és írójuk, David Herbert Lawrence neve sem cseng egészen ismeretlenül. Most mégsem a XX. század egyik legnagyobb regényírójáról, hanem egyik izgalmas költőegyéniségéről, D. H. Lawrence-ról, a költőről szeretnék beszélni...

Lawrence: *(közbevág)* Én, az élő ember több vagyok, mint lelkem vagy szellemem, vagy testem, vagy agyam, vagy értelmem, vagy

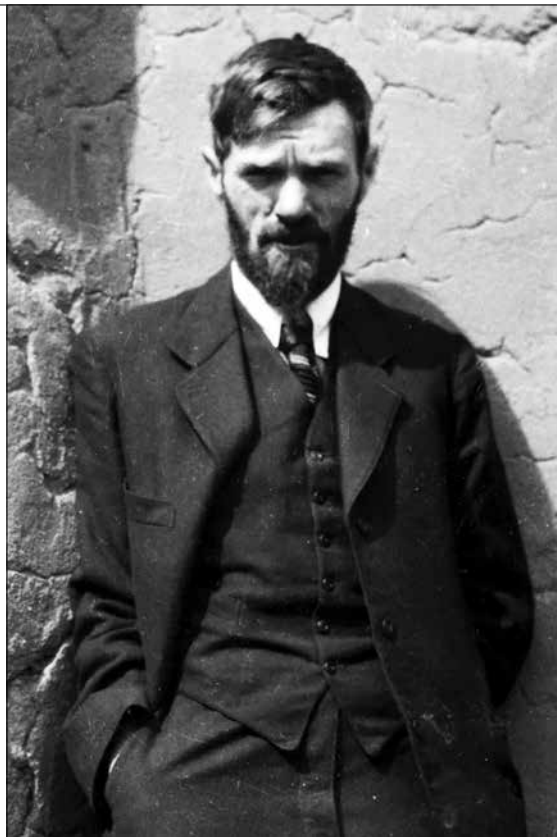
bármim, ami pusztán csak részem. Én ember vagyok és élek. Én élő ember vagyok mindaddig, amíg csak tudok és szándékomban áll élő emberként létezni. Ezért vagyok regényíró. Mint regényíró több vagyok, mint a szentek, a tudósok, a filozófusok és a költők, akik nagy mesterei és ismerői ugyan az élő ember különböző részeinek, de sohasem fogják át ezt az egész mindenséget.

Fordító: Elnézést, kedves Mester, de én itt a költészetéről szeretnék be...

A kritika hangja (1): Mit szeretünk Mr. Lawrence költészetében? Úgy látom, ő egyike azon keveseknek, akik önállóan gondolkodnak, éreznek és élnek, egy ember, aki feszülten figyeli az érzékek és az elme életét, akinek nagy célja és élvezete, hogy megmagyarázza önmagát és a világmindenséget. Adjuk hozzá mindehhez a tehetségét, amelynek segítségével e felfedezések költői szimbólumokban öltönek testet. A költő az angol gentleman antitézise. Egy ilyen, minden költőiséget nélkülöző társadalom rekesztette ki Voltaire-t is. Így egy Lawrence-hez hasonló embernek csak egy kérése van a világ felé, hogy hagyják békén – és ez a legtöbb, amit a világ megtehet érte. Egy konformista világban, az unalomban azonban mégis a Lawrence-ekre érdemes odafigyelni, hogy a sémák helyett a világot is lássuk.

Fordító (a meglepettségből felocsúdva): De uraim, hát engedjenek végre szóhoz jutni! Én itt egy irodalmi műsort szeretnék végre bevezetni, hogy bemutathassam D. H. Lawrence-t, a költőt és költészetét...

Lawrence: Azt hiszem, nem ítélnéjük meg a költészetet, még a legjobb költészetet sem úgy, mintha örökérvényűen, az örökérvényűség légüres terében létezne. Még a legjobb költészetnek is, legyen az teljesen személyes költészet, szüksége van

arra a félárnyékra, amelyet saját kora, a helyszín és a körülmények vetítenek rá, hogy teljes és egész lehessen. Ezért arra kérem önöket, hogy töltsék meg a versek hátterét a hellyel, a korról és a körülményekkel, amennyire csak tudják.

Fordító: Rendben, legyen, ahogy önök óhajtják! Akkor legyen riport! Tüntessük el ezt a jó száz esztendő, és én megpróbálom eljátszani a riporter szerepét. Mielőtt belevetnénk magunkat abba a félárnyékba, Mr. Lawrence, kezdjük egy kényes kérdéssel. Hogyan vélekedik a költészetének szinte minden periódusát végigkísérő kritikusai szemrehányásról – amelynek még bő ötven év múltán is akadtak képviselői –, miszerint versei formai szempontból gyengék, tökéletlen alkotások, hiányzik belőlük a mesterségbeli tudás?

Lawrence: Mindig azon fáradoztam, hogy az érzelmeket, az indulatokat a maguk természetes formájában, változtatás nélkül hozzam felszínre. Ehhez rendkívül kifinomult ösztön és érzék szükséges, a mesterember ügyességénél jóval kifinomultabb.

Fordító: Akkor nézzük először a korai verseket, amelyeket 1906 táján kezdett írni, és 1913-ban jelent meg első kötete *Szerelmes versek* címmel (majd 1916-ban a második, *Amores* című kötet). Költészetének – amely végigkísérte élete minden szakaszát – ezt a periódusát életrajzi szem-

pontból a *Szülők és szeretőkből* megismert korai szerelmekhez, az anyjához és anyja halálához köthetjük.

Lawrence: Sok vers olyannyira személyes, hogy a maga töredékes módján egy érzelmi, belső élet rajzát adják.

Fordító: Ezért van, hogy ezeket, a kötet zömét kitevő verseket időrendben, a benyomások sorrendjében, egyetlen hosszú versként, amolyan vers-naplóként kell olvasni? Így a részletekből, az egyes versekből áll össze egy őszinte, sajátos erejű érzelmi fejlődés története. 1928-ban jelenik meg gyűjteményes verseskötete, amelynek előszavával még mai kritikusi is foglalkoznak, s ahányan, annyi féleképp értelmezik. A fiatalember és a démon küzdelmének problémájára gondolok. Elmagyarázná ezt nekünk?

Lawrence: Már elmúltam húszéves, amikor igazi démonom a hatalmába kerített, sokkal valószínűbb költeményeket csikart ki belőlem, és ez megzavart. Néhányat a legkorábbi versek közül alaposan átírtam. Ezek a versek azért küzdöttek, hogy elmondjanak valamit, amihez az embernek pont húszévesnek kell lennie, hogy elmondhassa. A fiatalember fél démonától, kezét néha a szájára tapasztja, és beszél helyette. Amit a fiatalember mond, az csak ritkán költészet. Így aztán hagytam a demont, hadd mondja, amit mondani akar, és kihúztam azokat a részeket, amelyeket a fiatalember toldott be. Ezért aztán az első kötet versei közül sok igencsak megváltozott – néhányat teljesen átírtam, átdolgoztam. Ez az esetek zömében csak azért történt, mert a vers elindult valami felé, amit nem érhetett el a fiatalember miatt, aki a démon útjába állt.

Fordító: Ezek szerint a démon nem más, mint az ember ösztönös, az élet mélyét, lényegét megközelítő része, míg a fiatalember a civilizáció neveltje, az ember azon része, amely tanult sémák és előítéletek szerint él? Úgy látom, egész életművét végigkísérő oppozíció ez: az ösztönösség és a tudatosság oppozíciója. Most térjünk vissza az 1913-as *Szerelmes versekhez*, az első költői próbálkozásokhoz.

A kritika hangja (2): Mr. Lawrence könyve az év legjelentősebb verseskötete. Talán ő az egyetlen a fiatalabb költők közül,

(folytatás a következő oldalon)

Lobogó elmúlás

(folytatás az előző oldalról)

aki rájött arra, hogy a kortárs költészet megjelentetése csak akkor jogos, ha legalább olyan jó, mint a kortárs próza. Mr. Lawrence költészete a legtöbb vonatkozásban nem olyan jó, mint saját prózája, mégis ez a költészet – annak ellenére, hogy számomra bántó a rímelése és sokszor a szóhasználat is – sokkal jobb, mint az, amit „kortárs” költészetnek nevezünk.

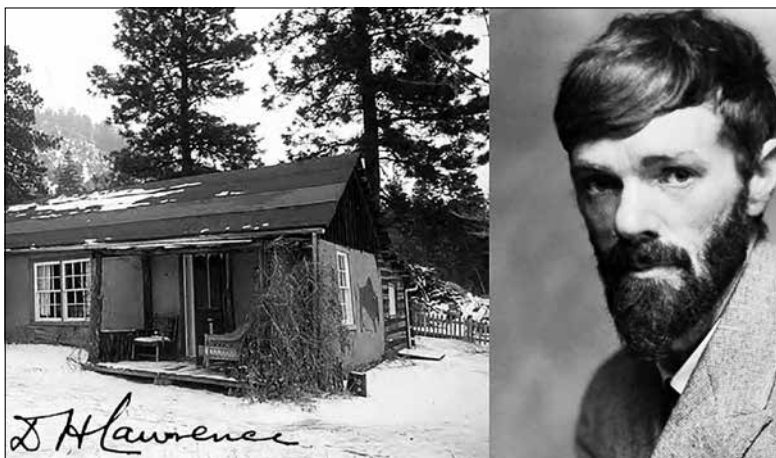
Fordító: A kritika hangja sokszínű. Mások is beszélnek metrikai hibákról, de felhívják a figyelmet a költő különleges érzékenységre, nyughatatlan lobogására és az ezzel párosuló fantasztikus nyelvi adottságokra. Akkor végül is költőnek tarthatjuk-e Mr. Lawrence-t?

A kritika hangja (3): Inkább a költészet az ő igazi közege, nem a próza. Olyan szubjektív és olyan intenzív, hogy bármilyen formát is öltön írása, ő elsősorban mégis csak lírikus.

Fordító: Nézd! Megérkeztünk! – ez a címe az 1917-ben megjelent kötetének. Itt a versek nagy része a költő házasságának korai szakaszát mutatja be, ezért talán még a korai verseknél is jobban kötődik az életrajzhoz. A korai versek jellemző vonásai közül most is sokat felsorolhatunk, de új vonásokkal is gyarapodott költészete. Később, a gyűjteményes kötetben formailag is elkülöníti a verseket rímesekre és rímtelenekre, ami persze nem jelenti azt, hogy az utóbbiak nagy része ne rímelve. Ugyanakkor tényleg van változás, itt kezdi használni a későbbi versekre oly jellemző egyéni, rím nélküli szabad verset. Milyen is ez a lawrence-i szabad vers, Mr. Lawrence?

Lawrence: Egyszerű, ritmikus próza, csak megszokásból és tipográfiai szempontból vers. Költészet – ha lehet annak tekinteni – célja és módszere vagy a hasonlatok, illetve a nyelvi ábrázolás valamiféle különleges tömörsége alapján.

Fordító: Talán még egy lényeges különbséget meg kell említenünk, mégpedig azt, hogy az a tapasztalatanyag, ami ennek a kötetnek a háttérében meghúzódik, tömörebb, egységesebb, ezért erőteljesebb, mint a korai verseké. Az a néhány kriti-

kus, aki manapság még egyáltalán foglalkozik Lawrence költészetével, ezeket a verseket – egy-két kivételtől eltekintve – egészében gyöngébbeknek tartja, mint a korai verseket. A korabeli kritika meghintá bizonytalan lenne. Ez szám szerint Lawrence harmadik verseskötete, és a kritika hangja hallgat Angliában, de nem így Amerikában.

A kritika hangja (4): Igen, ez már a harmadik kötet, s mintha ez a tény elkerülte volna az angol sajtó figyelmét. Persze neves képviselői pontosan tudják, hogy Mr. Lawrence veszélyes ember: túl nyíltan ír bizonyos, a „jobb körökben” tabuként kezelt témákról, ezért a legjobb megoldásnak azt tartják, ha úgy tesznek, mintha Mr. Lawrence egyáltalán nem írna, a kritika teljesen figyelmen kívül hagyja. Ám ha a kényszer úgy hozza, ugyanezek a kritikusok kénytelen-kelletlen elismerik, hogy Mr. Lawrence egyike a legérdekesebb modern íróknak. Ilyen helyzettel kell szembenéznie Angliában szinte minden olyan írónak, aki valami újat akar mondani.

Fordító: Egy megalkuvásra hajlamos korban bizony nem árt odafigyelni arra, aki nem alkuszik...

A kritika hangja (4): Így van. Mr. Lawrence eredeti gondolkodó, üzenete pedig értékes. Lényegében egy alapvetően költői filozófiai rendszerrel állunk szemben: minden, amit szelleminek nevezünk, bizonyos fizikai szükségletekből és reakciókból születik és bomlik ki. Ezek közül a szexuális reakció a leglényegesebb, mert ez tartja fenn az életet ezen a bolygón. Lawrence

számára a hús, a test az a talaj, amelyen a szellem virágba borul, és a halhatatlanságra csak egyetlen lehetőségünk van, az, ha a virágzó szellemet felszabadítjuk a kielégült hús uralma alól. Ezután a lélek már szabad, tökéletes és páratlan, a Paradicsom lakója itt a földön.

Fordító: Ez lenne tehát Mr. Lawrence költői üzenete az olvasóhoz? Ön szerint ez a lawrence-i költészet erőssége?

A kritika hangja (4): Először is ez a költészet egyszerre rendkívül objektív és rendkívül szubjektív is. Objektív, mert szavakkal dolgozik, amelyek az általuk jelölt dolgok képzetét erősen magukban hordják, és azért is, mert a külvilág objektív aspektusait dolgozza fel. De szubjektív is, mivel képviseli a költő szubjektív reakcióit a szavakra és a külvilág jelenségeire. Talán Lawrence az egyetlen költő Angliában, aki a költészet e kettős szerepét manapság is jól észben tartja. Éppen ezért költészete, bár verseit gyakran rosszul írja meg, mégis mindig erőteljes és hatásos. Lawrence most már érett művész, aki képes arra, hogy tárgyát egyszerre közelítse meg kívülről és belülről úgy, hogy e két aspektus összekapcsolódjon, majd így kapja meg végső, költői formáját.

Fordító: Nézd! Megérkeztünk! – s hogy hová, azt el lehet mondani egyetlen hatalmas mondatban, amely oly egyhangúan és megállás nélkül kopog, mint az őszi eső. Nem szeretek verset magyarázni, de most mégis szólnom kell, és a vers fordítójaként kell szólnom az *Őszi eső* című versről, ami nem is annyira e kötetre, mint inkább magára Lawrence-re, az alkotó emberre jellemző. Talán egyszerűbb, ha csak egy hangulatról, egy képről beszélek: az esőről, a természet örök körforgásáról, amely összeköti az eget a földdel; az őszi esőről, a halálról, az átmeneti halálról, amikor a levelek lehullnak, a terményt betakarítják, és összegyűjtik a magokat. Az esőcsepp olyan, mint egy mag, amelyet az égi gabonaföldön kékbe kötött felhőkből nyomtat ki a szél, és a kipergő mag mint könny csordul le a földön álló ember arcán: a termés szenvedés, azoknak a földi szenvedése, akik már nincsenek a földön, halottak, szenvedéseiktől megtisztultak az égi szférán, és ez a szenvedés a természet rendje szerint a körforgásban visszahull a földre mint eső.

Lawrence számára a növény életszimbólum, s ez a vers is „csak” az életről meg a halálról szól, de a kettő nem egymás ellentéte, hanem egy nagy és örök folyamat egymást követő mozzanatai. És itt a következő kötet: 1923, *Madarak, állatok és virágok*. Ez az első, amelyben a versek már önállóan alkotnak egységet. Az életnek egy olyan értelmezése fogalmazódik meg bennük, amely sem eddig, sem később nem jelenik meg Lawrence prózájában. Ez a néhány év olyan átmeneti periódus művészetében, amikor figyelmét nem az emberre, hanem a természetre összpontosítja, ugyanakkor gyökeresen szakít a romantikus wordsworthi költészet hagyományával, amely pusztán passzív szemlélője a természet szépségének.

A kritika hangja (5): Igen, Mr. Lawrence jelentősége éppen abban rejlik, amit nem csinál... Nem ír szabályosan, simán és fennkölt, de nem is választ olyan témát, mint például a feketerígó alkonyatkor, amelyről így szokás írni, hanem olyat választ, amelyet nem lehet alárendelni a hagyományos ritmusnak és rímnek.

Fordító: A szépség maga meg sem jelenik verseiben. A természetet nem általános, megszokott érzelmek felkeltésére használja, hanem megpróbál a természet tárgyainak lényegébe hatolni, és úgy mutatja meg őket, amiként szerinte léteznek. Ahogy fordítóként próbáltam mindezt értelmezni önmagamnak, azt láttam, hogy ennek egyik lényeges formája az emberi és nem emberi kapcsolatának, a növényi és állati lét örök rejtélyének bemutatása. Természetesen ez a költészet erősen szubjektív, hiszen ki tudja, mit érez például a kenguru, helyesebben milyen érzés a „kengurulét”, vagy hogy mivel állunk szemben, amikor egy kígyóval, denevérral vagy egy kolibrivel találkozunk. Az a szubjektivitás azonban nem az általános emberi szubjektivitás, sokkal inkább kísérlet arra, hogy megmutassa az emberi szubjektivitás helyét a körülötte lévő milliónyi, furcsa és idegen nem emberi létben. Rá kell döbbernünk, hogy a mi értékrendünkön kívül is létezik értékrend, a mi isteneinken kívül más istenek is vannak. Mi csak a sajátunkat ismerjük, de ráérezhetünk arra a MÁSRA, és ezeken az érzés-

(folytatás a következő oldalon)

Lobogó elmúlás

(folytatás az előző oldalról)

töredékeken keresztül megközelíthetjük a közös mítoszt, amely mindennek a gyöke-re. Lássuk hát, mit mond a kritika hangja erről a változásról!

A kritika hangja (6): Amióta Mr. Lawrence prózája új úton indult el, azóta újabb verse nem jelent meg... Úgy érzem, most érdemes erre odafigyelnünk, mert itt többről van szó, mint egy egyszerű technikai változásról. Ezek az új versek első látásra igen egyszerűek: a költő leírja azt a valamit, amit látott, és ezt a szabad vers is, mint forma, alátámasztja.

Fordító: Ezen a formán erősen érződik Whitman és nem utolsósorban a *Biblia* hatása...

A kritika hangja (6): Úgy is mondhatjuk, hogy ez Mr. Lawrence prózaritmuszának igen hatásos költői megfelelője. Erről a költészetről is – mint minden jó költészetről – hamarosan kiderül, hogy az egyszerű érzékelésnél jóval mélyebbre hatol. Nem is pusztán érzelmekről van szó, hanem látomásról. Ezeknek a verseknek a különleges ereje az átváltozásban van: minden virág és állat újjászületik az elmében, és új teremtményként jelenik meg előttünk.

Fordító: Ez tehát az a sajátos lawrence-i vers, amely most jelenik meg először a maga teljességében. Talán legjellemzőbb vonása egyfajta időtlen szemlélődés.

A kritika hangja (6): De szólnunk kell még humoráról is, amely már prózájában megjelent: szórakoztató, csipkelődő, időnként határozottan gúnyos, de ez a keserű gúny mindig az embert éri, ellene szól, a természet javára.

Fordító: A már említett, 1928-ban megjelent első gyűjteményes verseskötet mellett sorra jelennek meg a halálos beteg költő munkásságát összefoglaló tanulmányok. Lawrence fantasztikus munkakedve azonban rációfól ezekre az összefoglalásokra, és élete utolsó két évében, más munkái mellett, még két kötetre való verssel lepi meg a lélekharangot kongató kritikusokat. Ez a két kötet az *Árvácska gondolatok* és az *Utolsó versek*. Az előbbi eredeti címe *Pansies*, ami kétféleképpen is értelmezhető: pansy angolul árvácskát

jelent, és tudjuk, hogy Lawrence számára a virág, a növény az élet szimbóluma. A *pensée* francia szó, és gondolatot jelent. A rejtély megfejtésében csakis a költő lehet segítségünkre. Hogyan értelmezzük ezt a címet?

Lawrence: Én azt szeretném, ha ezeket az „árvácska gondolatokat” egyszerűen csak gondolatoknak tekintenék, esetleges gondolatoknak, amelyek addig igazak, amíg igazak, és amint a hangulat és a körülmények változnak, elvesztik jelentőségüket.

Fordító: Vagyis ezek a gondolatok nem hasonlíthatók a francia példákhoz, amelyek, mint például Pascal „gondolatai”, általánosított, személytelen és örök érvényű igazságokat közlő, prózában írt megállapítások?

Lawrence: Nem, hiszen én mindig is úgy gondoltam, hogy az igazi gondolat, egy egyszerű gondolat, nem megállapítás, így csak versben vagy a költészet valamilyen más formájában létezhet igazán. A próza túl közvetlenül kapcsolódik az élet gyakorlati oldalához.

Fordító: Tehát ezeket a gondolatokat nem egy életre szóló útmutatásnak szánja, hiszen ami lényeges, az a pillanat hangulata és jelentése, így amint a pillanat elmúlik, a gondolat is érvényét veszti. De akkor mit kezdünk mi ezekkel az érvényüket veszített gondolatokkal? Műfordítóként ezt kellett valamiképp megértenem, és a következőkre jutottam: ezek a pillanatok egy széles, változatos világ pillanatait tárják fel egy mindenre feszülten figyelő és élénken reagáló költő gondolatain keresztül. Úgy érzem, e kötet versei az utolsó munkák epigrammaszerű lecsapódásai, a regények kritikai hangja szólal meg különös, egyéni formában. Központi témája ismét a férfi és a nő kapcsolata – társadalmi és személyes kapcsolatok, kölcsönhatások és ezek eltorzulása, vagyis mindaz, amivel az ember a modern világban szembekerülhet. Az *Utolsó versek* a halál árnyékában, a halálra való felkészülés hangulatában születtek, a legutolsónkon még 1930-ban, a halála előtti pillanatokban is dolgozott. A negyvennégy éves költő elfogadta a halál gondolatát, tudatosan készült az utolsó utazásra, s építet-

te saját „halálhajóját”. A halált természetes folyamatnak látja, bár nem hiányzik a halál körüli pátosz és misztikum sem. Érzéki miszticizmusa itt jut el a csúcspont-ra. Még most, halála előtt sem csökken az érzékelés és az érzékeltetés erőssége és élessége.

Lawrence: Amikor az ember igazán saját birtokába lép, léte túljut életem, és túljut halálom, mindkettőben tökéletes lesz. Akkor végre megérti a madarak énekét és a kígyó hallgatását.

Fordító: Az *Utolsó versek* egyik legszebb darabját, a *Bajor enciánt* húszas éveim elején fordítottam, ezért a halál gondolatával kellett közelebről megismerkednem, hogy valamiképp azonosulhassak a verssel. Íme, e küzdelem dokumentációja:

Az *Utolsó versek* istene élő anyag, előbb, mint valaha. Isten csakis úgy létezik, ha a látható és érzékelhető világ különálló egyedeiben valósítja meg magát. Ha isten csak ilyen mulandó dolgokban ölt testet, akkor a mulandóság természetének része kell hogy legyen. Az ember problémája az, hogy legyen bátorsága és lelkierője ahhoz, hogy túllépjen ezeken az elmélkedéseken, és halálos nyugalommal, boldogan fogadja el az eljövendő sötétséget. E versben a sötétség, azaz az ismeretlen szimbóluma a bajor encián, ez a furcsa, sötét, mélykék virág. Ősszel nyílik, és az ősz az elmúlás. Ez a virág olyan, mintha az alvilág istenének, Hadésznak (itt a latin változat, Pluto, illetve Dis) a fáklyája lenne, a sötétség fáklyája. Ezzel a sötét fáklyával világítunk az ismeretlenben, az abszolút sötétben, ott, ahová a világ fénylő dolgai egyszer mind eljutnak, hiszen minden mulandó.

A görög mitológiában Perszephonéhoz, az alvilág istenének feleségéhez kötődik az évszakok elmúlásának története. Perszephoné, Démétér, a földistennő és Zeusz lánya, egyszer leszakította a halálvirágot, a nárciszt, ezért Hadész magával ragadta az alvilágba és feleségül vette. Démétér és Zeusz csak annyit ért el, hogy Perszephoné az év egyharmadát férjével töltsen a holtak országában, majd az év kétharmad részére visszatérhet a földre. Ta-

vasszal, lánya visszatérésének öröme-re Démétér termőerőt ad a növényeknek, virágokkal borítja be a földet, és ősszel, amikor Perszephoné visszatér a holtak országába, Démétér gyászolni kezd, és vele gyászol a természet is. A gondolat maga nem új Lawrence költészetében, gondoljunk csak az *Őszi eső* című versre, de itt a mitológia furcsamód konkrétabbá teszi a természet körforgását. Noha itt is a folyamatról van szó, mégis másként: az embert mulandó és törekeny volta nem engedi visszatérni, pusztán Perszephoné személyében adatott meg a folytonosság, de ő is csak külön engedéllyel térhet vissza a földre. Lawrence a halál tényét csak a mítosz segítségével tudja elfogadni és elfogadtatni, és csak a mítosz segítségével tud csodás távlatot és mégis valóság-alapot adni az elképzelhetetlennek.

FORRÁSOK:

The Collected Poems of D. H. Lawrence, London, Martin Seeker, 1933

Sagar, Keith, *The Art of D. H. Lawrence*, Cambridge University Press, 1966

Draper, R. P., *D. H. Lawrence the Critical Heritage*, Routledge and Kegan Paul, 1970

Hough, Graham, *The Dark Sun*, London, Gerald Duckworth, 1965

Beal, Anthony, *D. H. Lawrence*, Edinburgh, London, Oliver and Boyd, 1961

NÉVJEGY

SOMLÓ ÁGNES (1956–) műfordító, író, esszéista, nyugalmazott egyetemi oktató, 1980–1982 között a *História folyóirat* lektora, állandó külső munkatársa a Magyar Rádió Irodalmi Osztályának és a Rádiószínháznak. 1997–2021 között oktató a Pázmány Péter Katolikus Egyetem BTK Angol–Amerikai Intézetében, kidolgozta és vezette a BA képzés fordító/műfordító programját, a posztgraduális műfordítói továbbképzés szakvezetője, az intézet Műfordító Műhelyének alapítója, vezetője. Két rádiójáték és több irodalmi esszé szerzője, közel 50 kötetnyi műfordítást publikált.

TAR KÁROLY

Jóslat

Életünk egyetlen
– a magzatvízből felbukkanva –
kiadós lélegzet,
s miután lemerülünk
az emlékek tengerébe,
a beszívott oxigén
és a kilélegzett szén-dioxid
maradéka a hagyatékunk:
tapasztalatainkból
magaslik az emberiség
kínainál milliószor
terjedelmesebb Nagy Fala,
melyet a semmibe
állítunk a magunkból
sereglő vad hordák
szüntelen pusztításai ellen.
A kietlen végtelenben
csillagokban tükröződik
titokzatos múltunk némán.
A halál neve: csend.
És akár a levegő,
fogy a feltámadás.

NÉVJEGY

TAR KÁROLY (1935, Kolozsvár) író, szerkesztő. Fémipari technikus, újságírói és tanári, majd sajtóvezetői diplomát szerzett. Publicista, főszerkesztő, aranytollas újságíró. Fél száz (regény-, vers-, riport- stb.) kötet szerzője. 1995-től unokái nevelésére Svédországba távozott, magyar irodalmi és családi lapot, rádióadást alapított és szerkeszt. Munkásságát a Magyar Érdemrend lovagkeresztjével és a Pro Cultura Hungarica díjjal jutalmazták.

Körtánc

Ismereteink hatványozottan,
mint felcsinált mámoros galaxisok,
telítik végtelen világunk,
véleményeink agyatlan asszonyok
laza locsogása a virtuális kiskapuban,
a gondolat pedig libikókázik szüntelen,
szájtépők örölnék üres szavakat
az úgy gondolom kőbőlcsőjében.

A tojás sorsa több tojást elleni,
az ember dolga utódot nemzeni:
költészet az egész, távoli tűhegyen
nevenincs dolgok termékenyülnek
véletlenül és szüntelen forogva,
világot forral, mozgat és rendez
a titok, amit kevés kíváncsiságunk
megfejtene képtelen, milliók
fossák a szót: lényegük lényegtelen.
Itt állunk és álltunk mindenütt,
hasunkra süt még a remény,
de kinek perce számolva van,
hiába keresi, kaparja nyughelyét.

Nincs nyugodalmunk az értelemben,
bár minden fénynek nyugta van,
s felvillan ösvényen, sugárúton,
magasságos egünk, ki tudja, merre van.

Tétovázik minden hajnal,
a bizonyosság kínozt és merevít,
hitek lobognak ósdi kőfázékban,
s csak annyi belőle tied,
mit tudásod onnan kimerít.
Ismereteid kemény heverőjén
fogd rövidebbre bővülő szavad.

Véleményed aprítsd ízes falatokra,
fogatlan emberiség majsolja csak:

legyen bár puha, mennyei malaszt.

TÓTH ÁGNES

Őszi versciklus

Egyedül

Állok az esőben egyedül,
Mosdik az ősz az ereszen,
Valaki Vivaldit hegedül,
S feljajdul bennem a szerelem.

Falevelek mennek utolsó útra,
Haldoklik a nyár a kertben,
A természet részvétlen, hisz tudja,
Az elmúlás benne volt a tervben.

Árvizeket visznek komor felhők,
Birkózik velük a Nap,
Vadászok cserkészik az erdőt,
Csörtetve menekül a vad.

Én is futok, szívem ijedten verdes,
Levelek hullnak rám zörögve,
Látom, távolodik a kedves,
Most hagy el engem örökre.

Valaki Vivaldit hegedül,
Velem az ősz,
Én mégis egyedül.

A vén dizőz

Mint kopott díva, vén dizőz,
Úgy érkezik a rongyos Ősz.
Vérnarancs sálja messze már,
A szél hátán bokorra száll.
Szoknyája rőt és csupa ránc.
Rozsdafolt rajta sok románc.
Lehullik róla, szétterül,
A blúza sárgán elrepül.
Egy ágra dobja, s felnevet,
A hangja barna és rekedt.
Rágyújt, és füstje, mint a köd,
Fák ágai közt lődörög.
Vörössé válik most az ég,
A nap is lemenőben épp.
A tájra pillant véresen,
S egy pillanatra fényesen
Felragyog a rongyos Ősz,
A kopott díva, vén dizőz.

Levelek jajgatása

A folyó hátán gyenge fények,
Őszi oltáron hever sok levél,
Ugyanarra gondolunk, tudom,
Mégis mindkettőnk másról beszél.
Magas homlokú, kopaszodó dombok,
Lankáik vörösödők, lágyak,
Fel-felvillanó ökörmálcsillámok,
Mint eltitkolt, elévült vágycsók.
Levelek jajgatása talpad alatt,
Sebzetten távolodsz a szélben,
Állok dermedten, mint göcsörtös akác,
Tüskéimet töröm le éppen.

Őszi képregény

Sír október, halkán felzokogva,
vért hullat a csipkebogyókra,
felhőket sebez kardjával az ősz,
anyám kertjében jócskán elidőz.

Csókolja a krizantém ajakát,
mint pártában maradt szűz nyakát
a megbódult szerelmes vénlegény,
s a kert, akár egy őszi képregény.

Heveset dobban szíve a fáknek,
ára lesz minden dobbanásnak,
szél zörög át a száraz bozonton,
míg ellángol a Nap a horizonton.

Aztán színes gyöngyszemként lepereg,
s éjjel a kert ölén szendereg
a sok elsárgult, barnult, rőt levél,
s reggel mind arra ébred, hogy fehér.

NÉVJEGY

TÓTH ÁGNES (1946, Nagyvárad) újságíró, prózaíró, költő. 1990-től a Bihari Napló riportere, szerkesztője. 1994-től 2002-ig a Duna Televízió váradi tudósítója. Több gyermekvers- és prózakötete jelent meg, Csupabohócok című bohózatát 1995-ben mutatta be a váradi bábszínház. Legújabb kötete: Tündérálom (gyermekversek, Holnap Kulturális Egyesület, RMDSZ és Partium Alapítvány, 2020).

Munkavállalók (17.)

Valamit valamiért

Tíz év hosszú idő, főként egy édesanyának, akit több ezer kilométer választ el gyermekeitől. Timi sokat töprengett, marcangolták a lelkiismeret fenevadjai, de végül is a külföldi munkavállalás mellett döntött.

Kétségek gyötörték, nem volt teljességgel meggyőződve cselekedete helyességéről. Ismerősei közül többen megszólaltak, igaz, szemtől szemben csak legjobb barátnője, Kati vette a bátorságot, hogy lehülyézzé, felelőtlennek nevezze. Fájt ez neki, nagyon fájt. Tomboltak benne az érzelmek, amint felszállt vele a repülőgép. Szíve, élete egy darabját hagyta hátra. Nyugtatta magát, hogy helyes döntést hozott, amikor tizenöt éves lányát és a mindössze három évvel idősebb fiát magára hagyta. Nem bírta már fizetni az albérletet, a gyári munkás fizetéséből jóformán semmire sem futotta.

Most azért örül, annyi év után végre sikerült házat vásárolnia. Új bútorokat is vett, a kert is jókora, megterem abban minden, amire szüksége van egy családnak. Meg aztán van nyári konyha, melléképületek és jókora ól a majorságnak. Az volt az első dolga, amint birtokba vették a portát, hogy benépesítse a baromfiudvart.

Timi városi lány volt, panellakásban nőtt fel, mindig is irigyelte a faluról bejáró iskolatársait a vidéki lét semmivel össze nem hasonlítható szabadsága miatt. Katival, a legjobb barátnőjével egy osztályba jártak, majd ugyanabban a gyárban vállaltak munkát. Ritkaság, de a gyermekkori barátságuk túlélte minden válságot, ami főként tinédzserkorukban köszöntött rájuk. Iskolai szünetek idején gyakran megfordult falusi barátnőjénél, a városi lányt csakhamar körbedongták a fiúk. Akkoriban minden hétvégén táncesteket tartottak a helyi kultúrházban, ott szintén ő volt a sztár. Néptáncot tanult még általános iskolás korában, igaz, románt, de az ott kialakult mozgáskultúráját jól tudta kamatoztatni a diszkótáncban is. Meg aztán az alkata is megvolt hozzá, kimondottan vonzó idomai voltak. Épp ez lett a veszte. Nővére is jó testi adottságoknak örvendett, de Timiben volt valami plusz, ami még inkább

vonzóvá tette a férfiak számára. Valami megfoghatatlan belső kincset rejtegetett, amit nem lehetett nem érzékelnie annak, aki a közelébe került.

Kezdetben nagy szerelem dúlt nővére, Elza és annak udvarlója között, még a vak is láthatta, hogy kapcsolatuk túlmutat néhány érzelmes csókon. Csakhamar be is jelentették, hogy összeházasodnak, mert jön a baba. Az apja épp horgászni készült, amikor hírére vette a fejleményeknek, az addig féltett horgászfelszerelését a falhoz csapta tehetetlen dühében. Ez még a kommunizmus idején történt, esély sem volt hivatalos magzatelhajtásra. Mégis, a tilalom ellenére akadtak orvosok, akik jó pénzért megszakították a nem kívánt terhességet. Emellett közszájon forogtak az ősi népi praktikák módoszatai is az érintettek körében. De hát amit az Isten egyszer életre szánt, az ellen kevés a bűnös szándék, így néhány hónap múlva unokáját szeretgetve babusgató nagypapa vált a dühös örömapából. Azért, hogy a gyermeket nevelni tudják, ellentétes váltásban vállaltak munkát. Így gyakran csak késő este találkozott egymással a fiatal pár, idővel házasesetük is lanyhulni kezdett. A pesztrálás nyűgét ellensúlyozandó a férj előbb egy-két sört szürcsölgetett el délutánonként, idővel már a részegségig leitta magát.

Timiéknél lakott a fiatal család akkoriban, így gyakran előfordult, hogy csak ők ketten és a kisbaba voltak odahaza. Az ital csakhamar oldotta a férfi gátlásait, előbb csak játékosan a lány fenekébe markolt, megérintette a mellét, de aztán egyre erőszakosabbá vált.

„Meddig durvult el a helyzet?” – szökött ki belőlem meggondolatlanul a kérdés „Egyen egy kis szőlőt, látja, milyen jó termés ígérkezik” – mutatott a szépen gondozott lugásra Timi, amint beszélgetve sétálgattunk a vidéki portán. Közben látom, hogy elpirul, szemét lesüti, nem tudom eldönteni, hogy dühös, elkeseredett vagy csak egyszerűen szomorú. Nem mulandó szomorúság ez, olyan fájdalmas, ami az évek sodrásában csak mélyebbre engedi gyökereit a lélek bugyraiba. Menekül-

ni lehet előle, de teljességgel soha nem sikerül szabadulni tőle.

Nem mert szólni senkinek az őt ért zaklatásokról, sajnálta a nővérét, így nem akart fájdalmat okozni neki. A folyamatos erőszakoskodás viszont már elviselhetetlenné vált, így az egyik legrosszabb döntést hozva, az első adandó alkalommal férjhez ment. Tizenhét éves volt akkor. Férjének volt lakása, kedves fiúnak is tűnt, a lány bízott benne, hogy mellette jobb élete lesz. Megszületettek a gyermekek, viszont a férje csakhamar levedlette a kedvességet. Egyre gyakrabban összejárt a haverjaival kártyázni, italozni. Ha a fiatalasszony ezt szóvá tette, akkor eleinte csak veszekedtek, majd jöttek az első pofonok, aztán az egyre durvuló verések. Bírta egy ideig, míg nem betelt a pohár. Egy alkalommal a részeg férj a fiúcska fejét beverte az asztalba, mert az elhibázta a házi feladatát. A gyerek arcát ellepte a vér. Timi döntött: összekapkodta a ruháit, és már ment is a gyermekekkel. Nehéz idők következtek, haza nem akart menni, hisz onnan menekült el a sógora elől, nem maradt más hátra, mint az albérlet.

Nemrég végleg hazatért, sikerült annyi pénzt összegyűjtenie, hogy megvásárolja a városhoz közeli házat.

A gyermekei már felnőttek, a fia házasodni készül, a lányának is udvarolnak. A volt férj végleg kilépett az életükből, ezzel szemben apósa, aki időközben meghalt, fiú unokájára hagyta lakását. A fiatal srác lelkiismeretesen gondozta, ápolta nagyapját, utolsó napjaiban is mellette volt. Közben tanult is, egyetemet végzett, egy jó nevű cégnél van alkalmazásban. Nemcsak a nagyapjának volt támasza, hanem húga felett is atyáskodott. De nem aféle átvett szülői szerep volt ez, hanem testvéri összetartozás, minden titkukat megbeszéltek egymással.

Jó lett volna elbeszélgetni a két fiatallal arról az évtizedről, amit édesanyjuk nélkül töltöttek el. Életük legfontosabb szakaszában, a felnőtté válás időszakában maradtak magukra, amikor leginkább szükség lett volna a szülői szóra,

az édesanyjai tanácsra. Vajon ez mekkora nyomot hagyhat egy gyermek életében, hány karcot ejthetett lelkük tükrén? Vajon felnőttként, szülőként az eltelt tíz évnek milyen hozadékát adják tovább gyermekeiknek? Édesanyjuk előteremtette számukra a tanuláshoz szükséges pénzt, a mindennapi kenyeret, már elmondhatják azt is, hogy van saját házuk. De mekkora árat kellett fizetniük mindezért?

Mindenki megszenvedte a maga módján az elmúlt éveket. Timi a gyermekei boldogulását szem előtt tartva feladta az újrakezdés lehetőségét, lassan elsuhtak az évek fölötté is. Már nemcsak divatból festi a haját, az ősz hajszálak regélnak a múltból. Vajon hányszor tört ki zokogásban elalvás előtt, amikor hazagondolt gyermekei ölelésére vágyva?

Timi ma már mélyen hívő ember, az ebből nyert erő segítette át a megpróbáltatásokon. Annyira ragaszkodott a bibliai erkölshöz, hogy érzelmeinek nem hagyott semmiféle megnyilvánulást. És mégsem érezte úgy, hogy megzsarolná magát, boldog és elégedett volt, hisz életének minden szegmensét alárendelte a megtért emberre vonatkozatható elvárásoknak. A körülötte lévők nem értették. Legfeljebb sejtették a számukra megfoghatatlan örömforrás mibenlétét.

Több férfi is megkörményezte az évek során, ki tisztességgel, ki testi örömek reményével. József volt az, aki minden porcikájával, lelkének minden rezdülésével ragaszkodott hozzá, de ő sem tudta elfogadni hitbeli kötődését. Értelmével még csak-csak értette, sőt még értékelte is ezt, de ő társra, támaszra vágyott, mert úgy érezte, hogy saját gondjain egyedül képtelen úrrá lenni. Nem akart osztani a számára idegen istennel Timin. Így útjaik elváltak.

Timi a kert végén lévő padon üldögélve az őszi napsütésben szorgoskodó méhek zsongásában gyönyörködött. Maradt ideje elmélkedni, hogy miként alakulhatott volna az élete, ha egy másik ösvényen indult volna el megkeresni a boldogságot.

D. Mészáros Elek

Császári vizit Váradon (2.)

Augusztusi lapunkban olvashattak I. Ferenc József osztrák császár és magyar király 1890-es nagyvárad-i látogatásának helyi előkészületeiről, a küldöttség fogadásáról. A *Nagyvárad* napilap korabeli tudósításait felhasználva folytatjuk a visszaemlékezést.

Amikor a király az állomás előtt kocsiba ült, megszólaltak a székesegyház harangjai, és a fogatoknak a püspöki palotához való megérkezéséig szüntelenül zúgtak. A fogatok élén két-két díszbe öltözött lovas rendőr jelezte a királyi fenség jövőtelét. Az első kocsiban Mezey Mihály, a rendezőbizottság elnöke, Rimler Károly, a város főkapitánya ült, mindketten pompás díszmagyarban, a második kocsiban pedig Döry József főispán és Sal Ferenc királyi tanácsos, polgármester foglalt helyet. A harmadik, legpompásabb díszhintóban ült a király Szapáry Gyula miniszterelnök-

I. Ferenc József
magyar király

kel. Az utánuk következő díszhintókban Orczy Béla belügyminiszter, a főhadsegédek, magas rangú katonai és polgári személyek érkeztek a székesegyház elé. Az óriási tömeg kalaplegetéssel, éljenzéssel üdvözölte mindenütt a menetet, amerre elhaladt, amit Őfelsége katonásan köszönt meg.

A székesegyház udvarán állott a honvéd díszszázad és a József ezred zenekara. Amikor a király fogata a kapuhoz ért, a katonazenekar a gotterhaltét kezdte játszani. A díszszázadot Fabriczius Dezső százados betegsége miatt Lengyel János százados vezette.

Amint a díszes hintóból kiszállt, a király azonnal a díszszázad elé lépett és szemlét tartott. Nagyon szép, mondta a mellette álló miniszterelnöknek, majd Lengyel százados jelentése után elrendelte a díszmenetet.

A király és kísérete ezután a püspöki palotába vonult, ott Schlauch Lőrinc püspök és a papság hódolattal üdvözölte. A főlépcső bal oldalán húsz kislány állt, egyikük, Korda Gizella szép csokrot nyújtott át a királynak, ezután őfelsége a lakosztályába indult.

Amíg Ferenc József a lakosztályában tartózkodott, a tisztelgő küldöttségek a főlépcsőn gyülekeztek. Tíz óra előtt külön kihallgatáson fogadta őfelsége báró Fejérváry, Szapáry és Orczy minisztereket. Pontban 10 órakor tiszteltet a papság, Schlauch püspök vezetésével. Az egyháznagy üdvözlőbeszédet intézett a királyhoz, s az válaszbeszédében megköszönte a szívélyes fogadtatást. Egyebek mellett a következőt mondta: „Nem kétlem, hogy a római katolikus papság hagyományos hűségével és hazafiságával, óhajtasomnak megfelelő, ezentúl is összhangzásban fogja tartani az egyház és az állam iránti kötelességeit, vallásunk saját érdekében és az ország belső békéjének fenntartására, mely erős meggyőződésben szívesen biztosítom önöket változatlan jóakaratomról és kegyelmemről.”

Ezután a küldöttség vezetőjével, Schlauch püspökkel és számos taggal, akiket bemutatott magának, a király társalgott, kegyesen érdeklődött az egyház viszonyairól.

A második küldöttséget, a görögkatolikus papságot és püspököket Ioan Vancea gyulafehérvári érsek vezette, aki a maga és hívei nevében szintén üdvözlőbeszédet intézett az

Schlauch Lőrinc
püspök

uralkodóhoz, amire szintén rövid beszéddel válaszolt Ferenc József.

Rövid szünet után sorban járultak az uralkodó elé a kisebb létszámú egyházak vezetői és papjai, szeretettel és hódolattal üdvözölték, és ő szívélyesen válaszolt is rövid beszédben. Az evangélikus egyház küldöttségét Széll Kálmán vezette. A küldöttség tagja volt báró Dőry József és Rimler Károly is. A görögkeleti (ortodox) egyház papi küldöttsége Miron Roman főpap vezetésével tisztelgett a fogadáson. Az ortodox izraelita küldöttséget Ullmann Izidor vezette, és vele volt Fuchs főrabbi is, s utóbbi kérelmet intézett a királyhoz, hogy az előtte elmondandó imát, az ősi vallási rítus szerint, fedett fővel mondhassa el, amire természetesen engedélyt kapott. A neológ zsidóság képviselőit Adler Ignác vezette, ő szintén beszédet intézett az uralkodóhoz, az pedig válaszában megköszönte a jókívánságokat, és mindkét hitközségnek további eredményes munkát kívánt.

Az egyházak hódolata után a katonai tisztikar következett Kubinyi altábornaggyal az élen. A megyei törvényhatóságok tisztelgése alkalmával a következő mondás terjedt el: „Itt van most egyesülve a magyar kormány múltja, Tisza, jelene, Szapáry, jövője, Apponyi.” Ez utóbbit sokan kétségbe vonták. Ezután a király előtt sorban tették tiszteletüket az ügyvédi kamara, a királyi törvényszék, a kereskedelmi kamara és egyéb intézmények küldöttségei.

A küldöttségek fogadása után, mielőtt az intézetek, iskolák és kórházak meglátogatására a városba kocsizott volna, őfelsége a székesegyházban jelen volt a tedeumon. Tizenegy órakor a székesegyház oldalsó, sekrestye felőli ajtaját is bezárták, ahol addig be lehetett jut-

ni, mert teljesen megtelt a templom. A székesegyház előtti téren senki sem tartózkodhatott. Bent a tűzoltóság felügyelte a rendet. Fél tizenkettőkor megjelent Vancea görögkatolikus érsek és Mihai Pavel váradai püspök, és elfoglalták helyüket. Nogáll felszentelt római katolikus püspök, Fraknoi címzetes püspök és a káptalan tagjai a templom főbejáratánál várták Schlauch Lőrinc püspököt és a királyt, s ő déli tizenkét órakor meg is jelent. A papság az ajtótól a szentélyig sorfalat állt a zsúfolásig megtelt padok előtt. Harangzúgás és az orgona hangjai mellett lépett be a templomba a király, és megcsókolta a Schlauch püspök által elé tartott díszes keresztet. A Schlauch Lőrinc által celebrált tedeum alatt a király végig állt, a szentségfelmutatáskor azonban térdre ereszkedett. Az ünnepély végeztével a papság a bevonulás sorrendjében kísérte ki a királyt a templomból.

Ezután az uralkodó és kísérete elindult a meglátogatandó intézmények felé. Elsőként a közelben lévő árvaházat keresték fel, onnan a Szent József Intézethez hajtottak. Itt Schlauch püspök, Petrovich és Zelei apátkanonokok, valamint Lopusny intézeti kormányzó fogadta a vendégeket. Minden ragyogott a tisztaságtól. A király a kápolnát és a tantermeket látogatta meg, a diákok éljenzéssel fogadták. Az intézet nagyon tetszett neki, és elismerését ki is fejezte a vezetőknek.

A császári és királyi katonai kórházban Poucher és Kusschee ezredorvosok, valamint a gazdasági tiszt vezették végig a küldöttséget a kórtermeken, a konyhán, a legénységi és tisztai fürdőkben. Őfelsége itt is tetszését nyilvánította, és meg is dicsérte az orvosokat meg a gazdasági személyzetet.

A Bihar megyei kórház volt a látogatás következő állomása. A bejáratnál Dőry József főispán bemutatta a kórház igazgató főorvosát, dr. Korda Kálmánt, dr. Barta János osztályorvost és Csillag Sándor főgondnokot. A király érdeklődött a betegek létszámáról és a kórház vagyoni alapjáról, majd meglátogatta a műtői szobát és néhány kórtermet, meg is szólított egyes pácienseket, kérdéseket téve fel betegségük felől. Huszonöt percnyi időzés után a király és kísérete távozott.

Délután fél háromkor már a görögkatolikus „finevelde és tápintézet” előtt találkozott Őfelsége az őt fogadó Mihai Pavel megyés püspökkel és Augustin Luran kanonok-igazga-

(folytatás a következő oldalon)

Biharország – história

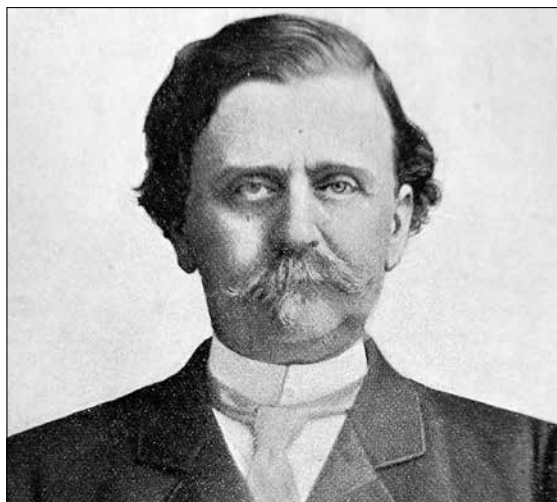
Császári vizit Váradon (2.)

(folytatás az előző oldalról)

➤ toval. Az igazgató meleg hangon üdvözölte őt az egyik őse, II. Lipót által alapított intézetben, majd bemutatta Cornel Nesl lelkész. Elmondta, hogy az intézmény diákjai jól beszélnek magyarul, és a premontrei főgimnáziumba járnak. A tantermek és egy tanulószoba meglátogatása után a király kocsira szállott, és a nagyhídon, a Kolozsvári utcán, a nagypiacon, a Zöldfa utcán, a kispiacon és a Kert utca fellobogózott házai közt, a közönség éljenzésétől kísérve, a Rhédey-kertbe ment.

Három óra felé járt, amikor az uralkodó megérkezett a Rhédey-kertben lévő Lövészegylet épületéhez. Érkezését három mozsár-ágyú lövése jelezte. A bejáratnál Janky József helyettes főlövész-mester fogadta az uralkodót egy rövid köszöntőbeszéddel, majd megkérte őt, hogy „e fényes nap emlékére lövöldénkben egy pár lövést tenni és vendégkönyvünkbe legfelségesebb nevét beírni kegyeskedjék”. Elhangzott a köszöntőbeszéd is, ami után I. Ferenc József a lövést ugyan megtagadta, de a lőállásba ment, és ott beírta nevét az emlékkönyvbe. Ugyanígy tett Szapáry gróf és Orczy miniszter is. A látogatás végén a lövölde szép ajándékot kapott a királytól, mégpedig egy ezüstserleget. A serleg dús arany díszítéssel volt ellátva, rajta „Nagyvárad 1890. évi szeptember 10.” felirattal, tetején Diana vadászó alakjával. A remek ajándék nagy örömet szerzett az egylet tagjainak, és méltó emléke lett a látogatásnak.

Mintegy tizenöt percnyi itt-tartózkodás után a menet a lakosság éljenzése közepette a Fő utcán át visszatért a püspöki rezidenciába,

Báró Szapáry
Gyula akkori
miniszterelnök

Báró Fejérváry
Géza honvédelmi
miniszter

s ott 4 órakor 63 terítékes udvari ebéd volt. Az ebédlőterem fejedelmi látványt nyújtott. A patkó alakú asztalon ragyogó szerviz, virágcsokrok, kristályüvegek és díszítések. A király az asztal külső közepén ült, tőle jobbra gróf Szapáry, Vancea érsek, Fejérváry, Nogáll püspök és sorban a többi méltóságok. Belül, a királlyal szemben Schlauch Lőrinc, Tisza Kálmán, Apponyi gróf, Ritoók Zsigmond és a többi méltóság, rang szerint.

A püspöki palota ünnepi díszítése, annak művészi kivitelezése nagyon tetszett Őfelségének. Kellemesen lepte meg a virágokból kirakott monogramja, de különösen a mesteri módon, élő virágokból készített magyar címer tetszett neki. Érdeklődött a készítő iránt, aki nem volt más, mint Barényi Géza, a püspökség kertésze. A király megajándékozta egy remek briliánsokkal díszített arany nyakkendőjével.

Az udvari ebéd után a király és a küldöttség visszavonult, aztán egy későbbi órában elindult Székelyhíd felé, s ott a hamarosan kezdődő nagy hadgyakorlat idejére a Stubenberg-kastélyban volt a szállásuk.

A következő számban a királyi látogatás visszhangjairól, egyéb érdekességekről tájékoztatjuk a kedves olvasót, és szó lesz még a császári pár első várad-i látogatásáról, az indóház alapkölvetételéről és réges-régen megesett királyi látogatásokról.

(Folytatjuk)
Farkas László

Erdőgazdálkodás magas szinten

Ferkő Jenő erdőmérnököt nagyon rég ismerem. A Fekete-Körös völgyi települések ünnepi rendezvényeiről ritkán hiányzott. Ilyenkor tapasztaltam, hogy az ottaniak nagyon tisztelik őt, aki egyébként Nagyváradon lakik, de a térség szülötte. Legutóbb Magyarremetén, a *Bihari naplók* című riportkötetem bemutatóján találkoztunk, s megbeszéltük az interjút.

Mielőtt elindultunk volna Ferkő Jenővel az általa irányított Szűz Mária Erdészet néhány parcellájának megtekintésére, váradi irodáját kerestük fel, mely a kapucinus plébánia udvarán található. Gyönyörűen rendezett helyiségek, a falon a munkájához kötődő térképek, fényképek. Az 55 esztendőszakember nemrég ünnepelte meg azt, hogy harminc évvel ezelőtt elvégezte Brassóban az erdőmérnöki egyetemet.

„Abban az időben Romániában csak itt volt erdőmérnöki képzés, s nem volt egyszerű bejutni. Ma már tíz egyetemen is képeznek erdőmérnököket, a többi között Nagyváradon is. Emlékszem, amikor bejutottam, a felvételin

tizenhatan voltunk egy helyre, és mindössze hatan végeztek egy-egy évfolyamon; most információim szerint akár az ezret is eléri évente az erdőmérnöki végzősök száma. Pályám első 15 évét az Erdészeti Kutatóintézetben töltöttem – ilyen is volt akkor Nagyváradon –, székhelyünk a mostani orvosi kar épületében volt. Ezt követően megalakítottam az első magán-erdészetet a Belényesi-medencében, országos szinten is az első között volt, s akkoriban ez volt az ország egyik legnagyobb erdészet, mintegy 40 ezer hektárt foglalt magában – Belényes, Köröstárkány, Magyarremete, Rény, Bontesd stb. községek erdeit. Megalapítása óta, 2008-tól a Szűz Mária Erdészet igazgatói tisztségét töltöm be, ennek a Nagyvárad-i Római Katolikus Püspökség az alapítója, és létrehozásához nagyban hozzájárult Márk Mihai, a váradi kapucinus egyházközség plébánosa és természetesen Tempfli József akkori megyés püspök. Hasonlóan támogatja tevékenységünket és rendszeresen érdeklődik róla Böcskei László jelenlegi püspök is.”

Egyházi birtokok gondját viselik

Az erdőmérnök arról is tájékoztatott, hogy a Nagyvárad-i Római Katolikus Püspökségtől az 1921-es agrárreformmal a román állam hatalmas területeket vett el. A rendszerváltás után a püspökség mintegy hétezer hektárt követelt vissza az államtól, ebből hivatalosan visszakapott 4481 hektárt, több parcellában. „Legutóbb sikerült megnyerni egy pert, és Püspökfürdő környékén visszakaptunk egy 437 hektáros parcellát, de még nem tudtuk átvenni” – jegyezte meg Ferkő Jenő. Arról is szólt, hogy az általuk kezelt egyik erdőrészt Nyárlótól egészen Tenkéig húzódik, körülbelül 3600 hektáron, a szentjobbi apátságához tartozó erdő közel 300 hektáros, Margitta környékén is van 300 hektárnyi erdőterület, Tenkegörszéken pedig 280 hektár. Azt is el-

(folytatás a következő oldalon)

Ferkő Jenő
erdőmérnök váradi
irodájában

Erdőgazdálkodás magas szinten

(folytatás az előző oldalról)

mondta, hogy 2011-ben a görögkatolikus egyház megkérte Böcskei László püspököt, hogy az ő erdőterületeikkel is ez az erdészet gazdálkodjék, ez még további mintegy 7000 hektárt jelent Várasfenes környékén és a Biharfüredi-medencében. További mintegy 100 hektáron, az egykori Tisza grófok örököseinek a tulajdonán is ők gazdálkodnak.

A továbbiakban Ferkő Jenő azokat az elveket ismertette, melyek számára és munkatársai számára az erdőgazdálkodást jellemzik. „A Szűz Mária Erdészet fő célja az erdőállományok folyamatos fenntartása és megújítása, amihez a szükséges forrásokat az erdészet saját gazdasági tevékenységével teremti elő. Ahhoz, hogy az erdész elérje célját, és szép állományú erdőket neveljen, hosszú utat kell bejárnia, és minden folyamatot (felújítás, telepítés, nevelés, fahasználat stb.) ugyanolyan odaadással kell végeznie.” Romániában igen szigorú erdőtörvény kötelezi az erdőgazdálkodót arra, hogy a kivágott helyén újra erdőt hozzon létre, ezt nevezzük erdőfelújításnak – mondta a szakember.

Az általa vezetett erdészetnek összesen 21 alkalmazottja van, közülük öt erdőmérnök, a többiek erdész szakemberek. Szigorú törvények szabják meg azt is, hogy az erdőtulajdonos egy hektárról évente hány köbméter fát

A nyárlói erdészlak

termelhet ki, ez nálunk majdnem a legkisebb az EU-ban. Arról is beszélt Ferkő Jenő, hogy az ország területének mintegy 29 százaléka erdő, véleménye szerint ez elfogadható, közeledünk az európai átlaghoz. Természetesen nem tartunk ott, ahol a svédek és a finnek, de ha figyelembe vesszük, hogy Anglia területének csak 3 százalékát borítja erdő, akkor mi nagyon is jól állunk ezen a téren. Azt is elárulta a szakember, hogy nemzetközi szervezetek által kibocsátott értékelés szerint az általa vezetett erdészet tiszteletben tartja az erdészeti törvényeket. Ezeket az értékeléseket ötévente újítják meg.

Ferkő Jenő és munkatársai Böcskei püspök társaságában; a püspöki palota parkjának rendezésében is részt vettek

A Szűz Mária Erdészethez tartozó erdők faállomány szempontjából a következőképpen oszlanak meg: 37 százalék cser, 27 százalék kocsánytalan tölgy, 16 százalék gyertyán, 4 százalék hárs, 3 akác, 1 bükk, a többi egyéb fajta, közte kevés fenyő. Amikor átvették az erdőket, sok mindent a nulláról kellett kezdeniük – emlékszik vissza Ferkő Jenő. Nem vol-

A Szűz Mária Erdészet címere

Diákok körében az erdőmérnök

tak például erdei utak, nekik kellett ezeket kiépíteniük, az erdészlakokat mind meg kellett vásárolniuk. Arról is szólt, hogy a Nagyváradi környéki erdők mennyire hasznosak: elvonják a szén-dioxidot és egészséges, oxigéndús levegőt biztosítanak a város lakóinak. Beszélgetőtársam azt is elmondta, hogy az erőterületeken körülbelül egymillió köbméter fa található lábon, ebből mintegy 15 ezer köbmétert termelnek ki évente. Ennek legnagyobb része tűzifa, és csak cégeken keresztül értékesítik.

Szólt arról is, hogy a következő években mintegy egymillió facsemetét kell ültetniük, az idén már elültettek mintegy 170 ezret, s úgy tervezik, hogy jövőre 400-450 ezer csemetével folytatják. Az ültetést erre szakosodott cégekkel végzik el – amint az erdőmérnök hangsúlyozta, ez nagyon fontos dolog, amit nem lehet napszámosokra bízni. E vállalkozások munkásai többéves gyakorlatot szereztek már a telepítésben, nagy szerencse, hogy megtalálták ezeket a cégeket, mindkét fél megelégedésére.

Játzóeszközök is várják az erdei iskola „diákjait”

Kellemes séta az erdőben

A hosszabbra nyúlt váradi beszélgetés után indultunk Félixfürdőre, majd onnan nem Belényes felé vettük az utunkat, hanem Harangmező után jobbra térve érkezünk meg a Váradtól mintegy 15 kilométerre fekvő nyárlói erdészlakhoz. Nem kis meglepetésemre az épület mellett gyermekjátszótér és több gazdasági épület is található – később ezeknek a szerepéről is beszélt az erdőmérnök. A munkatársakkal való ismerkedés után hosszabb autóútra indultunk, több kilométert tettünk meg erdei utakon. Lenyűgözően szép az erdő, több helyen is megálltunk, és gyalog folytattuk utunkat. Ferkő Jenő mindenütt elmagyarázta, hogy milyen fajta fák között sétálunk. Szinte Biharsályaig jutottunk el. Aztán újra autóbába ültünk, visszamentünk az erdészlakhoz, és házigazdám azokról a fejlesztésekről beszélt, melyeket a következő időszakban szeretnének megvalósítani. Szólt az erdei iskoláról, aminek ők adnak otthont, s melyen a Szent László középiskola diákjai vesznek részt, de valószínűleg más iskolából is érkeznek majd diákok. Hogy a fiatalok valóban otthon érezzék magukat, sportpályát alakítanak ki, a kisebbek pedig a már látott játszótérre is kedvükre használhatják.

Kirándulásaim alkalmával sokszor jártam erdőkben, de ezek – s főleg az általam igen jól ismert akácerdők – teljesen más képet nyújtottak, mint azok a helyek, ahová Ferkő Jenő elkalauzolt. Meglátszik ezeken a magas színvonalú, hozzáértő gondoskodás: az erdők tiszták, a fák között nem látni apróbb bokrokat, kiszáradt fákat, ezeket állandóan takarítják. Késő délután lett, mire Váradra visszaértünk. Kellemes nap volt, és számomra nagyon tanulságos.

Dérer Ferenc

Véresen szórakoztató

James Gunn: Az öngyilkos osztag

Nyár, hőség, pláza, jeges kóla, mozi.
Kikapcsolódás, felhőtlen szórakozás, hasfájásig
nevetés. Vér. Sok-sok vér.

Bár nemcsak az öngyilkos osztagról szóló sorozat második részéről, hanem a képregényfilmes univerzum (azon belül is a DC-világ) sokadik epizódjáról van szó, James Gunn legfrissebb alkotásának megnézéséhez semmilyen előzetes ismeret nem szükséges. Egy rémisztő mechanikus maszkot viselő mesterteljes, aki legbelül mélyen érző apa, egy előszeretettel alsóneműben flangáló lovag, aki akárhány férfit, nőt és gyereket lemészárolna a békéért, egy jámbor cápaember, aki nagyon szeretne mindent és mindenkit megenni, egy anyakomplexusos lúzer, aki időről időre karácsonyfaéggőket növeszt a bőre alatt, egy korára jellemzően lusta és apatikus tini, aki irányítani képes a patkányokat, egy magát Disney-hercegnőnek képzelő örült bohóc, aki nagyon figyel az intő jelekre, ha pasikról van szó – a teljesség igénye nélkül ilyen és ehhez hasonló figurák alkotják a Belle Reve börtön elit egységét, amely képtelennél képtelenebb feladatokat teljesít, állítólag az emberiség érdekében. És ha arra vagyunk kíváncsiak, mi működtethet úgy igazán egy ekkora költségvetésű blockbustert, nem is kell tovább keresnünk: a film egyik motorját, lelkét, a kreatí-

Virágok, madárcák, mérsárlás. Harley Quinn-nel jobb nem packázni

van megírt és szellemesen eljátszott szereplők adják.

Az esztétikumában horrorvígjátékra hajazó, humorában pedig kifejezetten feketének mondható film anti-szuperhősei (szuper-antihősei?) valamilyen szinten archetipusok, mégis a maguk módján igazi karakterek, ami az alapokat tekintve természetesen a forgatókönyv érdeme, de a pontot az i-re a színészgárda teszi fel. Idris Elba (Bloodsport) a történet érzelmi központja, ő az, akit valódi emberi motivációk mozgatnak, vele akár együtt is lehet érezni, és tökéletesen hozza a komolyság és a bolondozás közötti ideális arányt. De nem ő az egyetlen szereplő, akinek helyén van a szíve: az együttérzés, a barátság, a hűség kérdése az összevissza röpködő belső szervek és testnedvek között is időről időre felmerül, és ez az egyik ok, ami miatt *Az öngyilkos osztagot* – a belezés ellenére – a régi vágású közönségfilmmel rokoníthatjuk.

A Patkányfogó 2 nevű szereplő, vagyis a fentebb említett zsidobadt tinilány ösztönösen érdeklődik a többi szereplő problémái iránt, „szupererejével” némileg ellentétes módon ő a legbarátságosabb, legmegértőbb tagja a csapatnak. John Cena lehengerlő humorral alakítja kétes moralitású Békeharcosát, David Dastmalchian (Pöttyös) pedig inkább emlékeztet egy pszichodráma szenvedő főszereplőjére, mint akcióhősre. Margot Robbie (Harley Quinn) harmadik filmjére láthatóan teljesen összenőtt karakterével, bájos veszélyessége mintha a legtermészetesebben fakadna belőle, ugyanakkor a film talán legerősebb jeleneteit is ő kapta. A kitalált dél-amerikai szigetország katonai diktátorával folytatott szerelmi afférjában a párbeszéd viszi a prímét, az utána következő szökésjelenet pedig a káprázatos koreográfia miatt marad felejthetetlen.

A főgonosz ebben a sztoriban tulajdonképpen a csapat nagyfőnöke, az Oscar-díjas Viola Davis, akinek gyakorlatilag csak replikái vannak, mozgó jelenetei nem, de a szöveget olyan zsigeri gonosszággal hozza, hogy elhisszük róla: bármire képes a „nemes” cél

érdekében. Nem hagyhatjuk említés nélkül Sylvester Stallonét sem, akit ezúttal testi valójában nem láthatunk, hiszen egy CGI-karakter hangját adja, de így sem hagyja, hogy elfelejtjük: ő sem „csak” akciósztár volt, hanem igen jó humorú karakterszínész is.

És ha már a szereplőknél tartunk: főellen-ségünk egy óriási, földön kívüli tengericsil-lag, „akit” egy igazi szupergonoszhoz méltó betontoronyban őriz egy nem kevésbé lökött külsejű őrült tudós. A leírás leginkább rajzfilm-re emlékeztethet (valahol a *Pindur pandúrok* körül keresném az inspirációt), mégis, talán éppen azért, mert az író-rendezőként, tehát a műfajban szokatlan módon kvázi szerzői fil-mesként dolgozó Gunn-nak volt bátorsága egy ennyire képtelen ötletet vállalni, nevetséges-ségében meghökkentő, és kitűnően működik a film szövetében.

A mozi másik erőssége természetesen a látvány – mindennel, ami beletartozik. A maszkok, jelmezek és elképesztő koreográfi-ák akkor is káprázatosak, ha a néző – e so-rok írójához hasonlóan – nem feltétlen híve a

Karácsonyfaégő-
ember, Erkölcös
gyilkos csávó,
Megzsarolt apuka
fickó, Patkánycsaj.
Rájuk bízánk
a világ sorsát?
Erősen kétlem

Az meg ott
a kezem.
Sylvester Stallone
nemigen hasonlít
önmagára

látványfilm műfajának. Ugyanide tartozik az az arányérzék, amellyel James Gunn egyko-ri horrorfilmrendező a film tempóját irányít-ja. A lendület egy pillanattig sem lankad, ami sok esetben nem jelent jót: ha nincsenek leál-lások, nincs időről időre lassítás, sokszor né-zőként nehéz tartani a tempót. Nem úgy *Az öngyilkos osztagnál*: a pörgés állandó, viszont a fordulatok is megállás nélkül jönnek, a po-énok folyamatosan záporoznak, és a jobbnál jobb (örültebbnél örültebb) ötleteknek köszön-hetően nincs időnk belefáradni a tempóba. Hiányoznak belőle a fáradt menősködő poé-nok és a csak rajongók számára érthető kika-csintások, ezeket vérbeli fekete humor és telje-sen őrült párbeszéddek helyettesítik. És az őrült tempó mellett a cselekmény nem válik sem követhetlenné, sem érdektelenné.

James Gunn kicsit sem szokványos képre-gényfilmje jó pár lépcsőfokkal emeli az első *Öngyilkos osztag* színvonalát, felrúg néhány kép-regényfilmes konvenciót, szemberőhög és ne-vettet, gúnyolódik és elérzékenyít, mindeköz-ben pedig úgy szegez a székhöz, hogy időnk sincs arra gondolni, mekkora agymenés, amit éppen láttunk.

Bozsódi-Nagy Orsolya

Az öngyilkos osztag (The Suicide Squad), USA, 2021

A forgatókönyvet írta és a filmet rendezte: James Gunn

Fényképezte: Henry Braham

Szereplők: Margot Robbie, Idris Elba, John Cena, Joel Kinnaman, Sylvester Stallone, Viola Davis

Gazdaságos

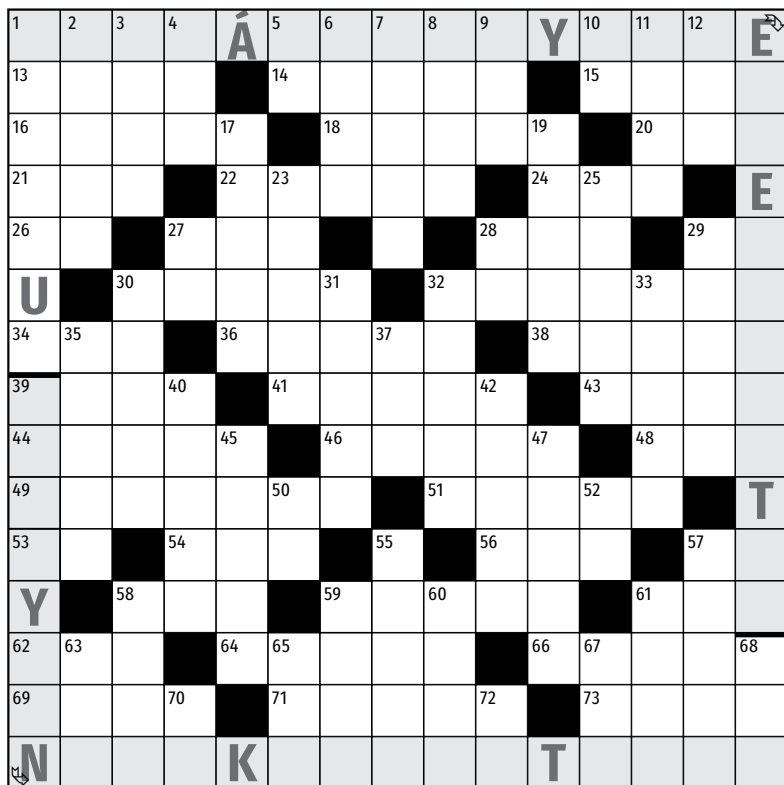
Henry David Thoreau (1817–1862) amerikai író, költő, publicista, filozófus egyik gondolatát idézzük a rejtvényben a **vízszintes 1.** és a **függőleges 39.** alatt.

VÍZSZINTES: **13.** Népszerű, divatos (nép.). **14.** ... atya bűne – Carlos Carrera filmje José Maria Eca de Queirós regénye alapján. **15.** A teanövény alkaloidja. **16.** Szerelem – olaszul. **18.** Idegen női név. **20.** ... lázadása – 1983-as magyar film. **21.** Deszkadarab! **22.** Ütésfajta a teniszben. **24.** Sütemény tölteléke. **26.** ... gros – nagyban. **27.** Bírói eljárás. **28.** Összekötő építmény. **29.** Kefedarab. **30.** Kovács ... – Kossuth-díjas operaénekes (basszus). **32.** Támogatva. **34.** Szaladni kezd! **36.** Égtáj. **38.** Helyre tesz. **39.** Az arzén és a platina vegyjele. **41.** A Szilágyság központja. **43.** Tinódi Sebestyén hangszere. **44.** Ruha nagy-

sága. **46.** Ételt felszolgál. **48.** A foszfor és a szelén vegyjele. **49.** Oszlopokkal körülvett kis fülke. **51.** Szépirodalmi mű. **53.** Jean de ... Fontaine – francia költő, író. **54.** Becézett Erika. **56.** Előtag, nitrogénnel való kapcsolatra utal. **57.** Kiejtett mássalhangzó. **58.** Arany – spanyolul. **59.** A Zagyvába ömlő folyó. **61.** Kassa központja! **62.** Ruhát tisztít. **64.** ... rózsza – Jókai Mór regénye. **66.** Bo ... – amerikai színész. **69.** Növényi hajtás. **71.** Kossuth-díjas színész (Gyula, 1885–1972). **73.** Finom burnótfajta.

FÜGGŐLEGES: **1.** Milos Forman filmje Mozart életéről (1984). **2.** Ország az Arab-félszigeten. **3.** Eső jelzője. **4.** Ital. **5.** Luganóban van! **6.** Jeles román festőművész (Theodor). **7.** ... futása – Vörösmarty hőskölteménye. **8.** Ritka férfinév. **9.** Újfok. **10.** Klasszikus kötőszó. **11.** Folyó az Ibériai-félszigeten. **12.** Félmillió! **17.** Ebbe az irányba. **19.** Verona folyója. **23.** Kossuth-díjas balettművész (Adél). **25.** Meghitt jelenet. **27.** Olaszországi folyó. **28.** A hélium vegyjele. **29.** Angol régész (EVANS). **30.** Trópusi cserje, bogyóját fogyasztjuk. **31.** Szemcsés anyagok tisztító eszköze. **32.** Középkori skandináv dalnok. **33.** Sulyom. **35.** Magyar énekesnő. **37.** Annál lejjebb. **40.** Csavar. **42.** Jeles rendező (György, 1925–1985). **45.** Pite jelzője. **47.** Zavargást szít. **50.** A lítium vegyjele. **52.** Magyarország (röv.). **55.** Lakodalom. **57.** Zsebkendő (diák). **58.** Régi. **59.** Főnemesi rang. **60.** Zola betűi. **61.** A vértanúk városa. **63.** Tas társa. **65.** Becézett Ágnes. **67.** Izomban rejlik. **68.** Szín. **70.** Részben ragad! **72.** Tiltószó.

Barabás Zsuzsa

Augusztusi rejtvényünk (Tanács)
helyes megfejtése:
„Ne sírj, mert vége lett. Mosolyogj,
mert megtörtént.”

Egyre több a sikeres pénzügyi békéltetés

A Pénzügyi Békéltető Testület (Centrul de soluționare alternativă a litigiilor în domeniul bancar – CSALB) működése óta a legmagasabb, több mint 800 ezer eurónyi kedvezményt szerzett a békéltetéssel az ügyfeleknek 2021 első félévében.

A testületet még 2015-ben hozták létre egy európai uniós direktívának megfelelően, szerepe, hogy a bankok, illetve a nem banki pénzügyi intézmények (instituție financiară nebancară – IFN) és ügyfelek közötti vitás kérdésekben békés úton, azaz egyeztetések segítségével közvetítsen. A békéltetés rendszerint három hónapon belül lezajlik és ingyenes. Az országból bárhonnan kérhetnek az ügyfelek közvetítést, az ehhez szükséges formanyomtatványt a www.csalb.ro honlapról tölthetik le, vagy a 021/9414, normál díjas telefonszámon kérhetnek bővebb tájékoztatást. Fontos tudni, hogy egy kérvényen csak egy pénzügyi intézménnyel kérhető a békéltetés, tehát akinek több bankkal van gondja, annak több kérvényt kell kitöltenie.

Június óta ismét tárgyalhatnak az ügyfelek az intézmény székhelyén is, tudatta a CSALB, s felhívta a figyelmet arra is, mire ügyeljenek a békéltetést kérők. A kérvényben tüntessenek fel minden fontos információt, külön figyeljenek arra, hogy például a személyi számukat

vagy a telefonszámukat helyesen írják le. Ha a békéltető vagy a pénzügyi intézmény kiegészítéseket kér, azokat rövid időn belül küldjék el, ezzel segítik ügyük gyorsabb lezárását. A kérvényben a saját helyzetüket is mutassák be, tudásuk például, ha egészségi vagy családi gondok merültek fel, ha valamilyen okból nőtték a kiadásai vagy csökkentek a bevételeik.

A testületnél 19 jogász, illetve pénzügyi szakember dolgozik békéltetőként, s mint arról beszámoltak, 2021 első félévében 80 százalékkal, 116-ról 211-re nőtt a sikeres békéltetések száma 2020 első félévéhez képest. Az idei első hat hónapban az esetek 95 százaléka úgy zárult le, hogy az ügyfelek és a bankok elfogadták a békéltető javaslatát, ez pénzben kifejezve több mint 800 ezer eurónyi kedvezményt jelent az ügyfeleknek.

Az első félévben 781 esetben bankokkal, 448 esetben pedig nem banki pénzügyi intézményekkel kértek békéltetést az ügyfelek, utóbbi az összes (1229) eset 36 százaléka, ez több a tavalyinál. A számok egyébként azt mutatják, hogy a bankok egyre inkább elfogadják a békéltetést: míg 2016-ban a kérések 80 százalékát utasították el, 2018-ban már csak 45 százalékát, 2020-ban 28 százalékát, az idei első félévben 18 százalékát. A banki szolgáltatásokat érintő kifogások összességében is csökkentek: a tavalyi első félévi 1000 panaszhoz képest idén június végéig 781 közbenjárású kérvény érkezett a békéltetőkhöz.

Fried Noémi Lujza

Immár személyesen is fogadják az ügyfeleket a banki békéltető kirendeltségeken

9 771583 061009